

Innehåll

1	Promemorians huvudsakliga innehåll.....	4
2	Författningsförslag.....	5
2.1	Förslag till lag om ändring i körkortslagen (1998:488).....	5
2.2	Förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse, dels ändring i samma lag	16
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:493) om trafikskolor	18
3	Behov av ändrad lagstiftning	19
3.1	Ändringar i körkortslagen m.m.	19
3.2	Ändringar i lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig återkallelse	22
4	Ändringar i körkortslagen (1998:488).....	24
4.1	Förarbehörighet	24
4.1.1	Förarbehörighet för fyrhjuliga motorcyklar	24
4.1.2	Medgivande att köra lastbil och buss m.m. inom garage-, verkstads- eller bensinstationsområde	25
4.2	Utfärdande och giltighet av körkort och traktorkort	26
4.2.1	Att återfå körkort efter vissa fall av ogiltighet.....	26
4.2.2	Ogiltighet av ett körkortstillstånd.....	27

4.2.3	Intyg om förarutbildning	28
4.2.4	Förarprov utan samband med utfärdande av körkort	29
4.2.5	Villkor för innehav av körkortstillstånd eller körkort	31
4.2.6	Skyldighet att medföra körkort	32
4.3	Övningskörning	33
4.3.1	Krav på körkortstillstånd vid övningskörning	33
4.3.2	Ålderskrav vid övningskörning	34
4.3.3	Ändring av nuvarande krav på handledare vid privat övningskörning m.m.	35
4.3.3.1	Förfarandet för att bli handledare.....	37
4.3.4	Att återfå körkort efter återkallelse	39
4.3.5	Ansökan om körkortstillstånd	43
4.4	Förfarandet i körkortsärenden m.m.	44
4.4.1	Beslut om villkor för automatväxlat fordon	44
4.5	Forumbestämmelser	45
5	En utvidgning av försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse	47
5.1	Allmänt.....	47
5.2	Fortsatt giltighet av försökslagen	49
5.3	Utformningen av försöksverksamheten	51
5.3.1	Vilka län skall omfattas av försöksverksamheten?	51
5.3.2	Vilka fordon och förarbehörigheter skall omfattas av försöksverksamheten?.....	52
5.3.3	Alkolås i yrkesmässig trafik	54
5.4	Konsekvenser av misskötsamheten hos försökspersonen.....	58
5.5	Körkort vid villkorlig återkallelse	59

6	Ändringar i lagen (1998:493) om trafikskolor.....	60
6.1	Krav på trafiklärare och utbildningsledare m.m.....	60
7	Kostnader och ikraftträdande.....	63
7.1	Kostnader	63
7.1.1	Kostnader som har anknytning till ändringar i körkortslagen (1998:488) m.m.....	63
7.1.2	Kostnader som har anknytning till en utvidgad försöksverksamhet med alkoholås	64
7.2	Ikraftträdande	69
7.2.1	Övergångsbestämmelser.....	70
8	Författningskommentarer	71
8.1	Förslag till lag om ändring i körkortslagen (1998:488)	71
8.2	Förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse, dels ändring i samma lag	75
8.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:493) om trafikskolor	76

1 Promemorians huvudsakliga innehåll

I promemorian föreslås vissa ändringar i körkortslagen (1998:488), lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse och lagen (1998:493) om trafikskolor.

Förslagen berör bl.a. ålderskrav vid övningskörning, att återfå körkort efter återkallelse, krav på handledare vid övningskörning och krav på trafiklärare och utbildningsledare, förarbehörighet för fyrhjuliga motorcyklar, medgivande att köra lastbil och buss m.m. inom garage-, verkstads- eller bensinstationsområde, ogiltighet av ett körkortstillstånd och intyg om förarutbildning. Vidare föreslås att lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse skall fortsätta gälla till utgången av januari 2009 och att försöksverksamheten med alkohol utvidgas till att omfatta flera förarbehörigheter och yrkesmässig trafik. Försöksverksamheten föreslås vidare kunna bedrivas i hela landet.

Lagstiftningen avseende försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse föreslås träda i kraft den 1 oktober 2003 och i övrigt den 1 juni 2003.

2 Författningsförslag

2.1 Förslag till lag om ändring i körkortslagen (1998:488)

Härigenom föreskrivs i fråga om körkortslagen (1998:488)

dels att 2 kap. 7 och 11 §, 3 kap. 1, 4, 6, 7, 10 och 15 §§, 4 kap. 1, 2 och 5 §§, 5 kap. 14 och 15 §§, 7 kap. 2 och 3 §§, 8 kap. 1 och 2 §§ samt 10 kap. 4 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas två nya paragrafer, 3 kap. 2 a och 7 a §§, samt närmast före 3 kap. 7 a en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

7 §

Behörigheten B ger rätt att köra *trehjuliga* motorcyklar.

Behörigheten B ger rätt att köra *tre- och fyrhjuliga* motorcyklar.

11 §

Den som har ett körkort med behörigheten B får köra lastbil och buss med eller utan släpfordon, men utan last eller passagerare, inom garage-, verkstads- eller bensinstationsområde.

Detsamma gäller den som har fått ett körkort med sådan behörighet återkallat, om särskilt medgivande lämnats. Ett sådant medgivande gäller högst tre år.

Den som har ett körkort med behörigheten B får köra lastbil och buss med eller utan släpfordon, men utan last eller passagerare, inom garage-, verkstads- eller bensinstationsområde.

Om särskilt medgivande lämnats får den, som har fått ett körkort med behörigheten B återkallat, köra personbil, lastbil och buss med eller utan

släpfordon, men utan last eller passagerare, inom sådant område som anges i första stycket. Ett medgivande får avse en tid av högst tre år.

3 kap.

1 §

Körkort får utfärdas för den som

1. har körkortstillstånd,
2. är permanent bosatt i Sverige eller har studerat här i minst sex månader,
3. har fyllt
 - a) 16 år för behörigheten A1,
 - b) 18 år för behörigheterna A, B, C och E,
 - c) 21 år för behörigheten D, och
4. har avlagt godkänt förarprov.

Körkort får dock inte utfärdas för den som har ett körkort som är utfärdat i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

Har ett körkort blivit ogiltigt av anledning som avses i 12 § eller 13 § första stycket 1 eller sista stycket får *begäran om förlängning bifallas eller* nytt körkort utfärdas utan att förarprov avlagts, om *ansökan om körkortstillstånd görs inom ett år från det att behörigheten upphörde att gälla eller körkortet blev ogiltigt.* För utfärdande av körkort efter återkallelse gäller bestämmelserna i 5 kap.

Har ett körkort blivit ogiltigt av anledning som avses i 12 § eller 13 § första stycket 1 eller sista stycket får *ett* nytt körkort utfärdas utan att förarprov avlagts, om *den sökande efter ogiltigheten har meddelats körkortstillstånd för de behörigheter som blivit ogiltiga.* För utfärdande av körkort efter återkallelse gäller bestämmelserna i 5 kap.

2 a §

Ett körkortstillstånd får förklaras ogiltigt, om körkortshavaren begär det.

4 §

Förarprovet består av ett kunskapsprov och ett körprov. Förarprov får inte avläggas om spärrtid löper. *För förarprov för behörigheterna A, A1 eller B skall sökanden kunna visa ett intyg om förarutbildning för fordonsslaget.*

Förarprovet består av ett kunskapsprov och ett körprov. Förarprov får inte avläggas om spärrtid löper.

Kunskapsprov får avläggas endast av den som uppfyller kraven i 1 § första stycket 1 och 3. Kunskapsprov för behörigheten A behöver inte avläggas om sökanden redan har körkort med behörigheten A1.

Körprov får avläggas endast av den som uppfyller kraven i 1 § första stycket 1–3.

6 §

Körkort med behörigheten C eller D får utfärdas endast för den som har körkort med behörigheten B. Om sökanden *inom de tre senaste åren* har haft körkort med behörigheten BC, BD eller BCD får dock körkort med motsvarande behörighet utfärdas samtidigt.

Körkort med behörigheten C eller D får utfärdas endast för den som har körkort med behörigheten B. Om sökanden har haft körkort med behörigheten BC, BD eller BCD får dock körkort med motsvarande behörighet utfärdas samtidigt.

7 §

Körkort med behörigheten BE, CE eller DE får utfärdas endast för den som har

Körkort med behörigheten BE, CE eller DE får utfärdas endast för den som har

behörighet för dragfordonet. Om sökanden *inom de tre senaste åren* har haft körkort med behörighet för dragfordon och släpfordon av det slag som ansökan avser får dock körkort med motsvarande behörighet utfärdas samtidigt.

behörighet för dragfordonet. Om sökanden har haft körkort med behörighet för dragfordon och släpfordon av det slag som ansökan avser får dock körkort med motsvarande behörighet utfärdas samtidigt.

Särskilda regler för vissa förarprov

7a §

Bestämmelserna i 4 och 5 §§ är också tillämpliga avseende

1. ett körprov, om sökanden redan har ett körkort med behörighet med villkor som inte är medicinskt betingat för automatväxlat fordon och körprov skall ske med ett manuellt växlat fordon som kräver samma behörighet, och

2. övriga förarprov som inte har anknytning till utfärdande av ett körkort.

Kravet på körkortstillstånd enligt 4 § gäller inte vid prov enligt 1 och 2 och kravet på att spärrtid inte löper gäller inte vid prov enligt 2.

10 §

När ett körkortstillstånd meddelas eller ett körkort utfärdas, får de särskilda villkor

När ett körkortstillstånd meddelas eller ett körkort utfärdas, får de särskilda villkor

för körkortsinnehavet som är nödvändiga från trafiksäkerhetssynpunkt föreskrivas. Sådana villkor får också föreskrivas efter det att körkortet *har* utfärdats.

för körkortsinnehavet som är nödvändiga från trafiksäkerhetssynpunkt föreskrivas. Sådana villkor får också föreskrivas efter det att *körkortstillstånd har meddelats eller* körkortet utfärdats.

15 §

Den som kör ett fordon som avses i 2 kap. 1 § skall ha med sig körkortet eller ett bevis att körkort utfärdats. På begäran av bilinspektör eller polis skall handlingen överlämnas för kontroll.

Den som kör ett fordon som avses i 2 kap. 1 § skall ha med sig

1. körkortet, eller
2. ett bevis att körkort utfärdats *och handling som styrker förarens identitet.*

På begäran av bilinspektör eller polis skall *handlingarna* överlämnas för kontroll.

4 kap.

1 §

Den som för att få körkort vill öva sig i att köra bil eller motorcykel får övningsköra under de förutsättningar som anges i 2–5 §§ om han har körkortstillstånd.

Kravet på körkortstillstånd gäller dock inte den som redan har ett körkort vars behörighet utan något medicinskt skäl är begränsat till automatväxlat fordon och övningskörningen skall ske med ett manuellt växlat fordon som kräver samma behörighet.

2 §

Den som övningskör skall, om annat inte följer av 3 eller 4 §, ha uppnått en ålder av

1. 16 år för körning med personbil eller med fordon som kräver förarbehörighet A1,

2. 17 år och 6 månader för körning med *lätt lastbil eller* med fordon som kräver förarbehörighet A *eller C*, dock ej sådan motorcykel som avses i 2 kap. 6 §,

3. 18 år för körning med fordon som kräver förarbehörighet BE eller CE

4. 20 år för körning med

1. 16 år för körning med personbil *utan släpfordon* eller med fordon som kräver förarbehörighet A1,

2. 17 år och 6 månader för körning med
a) fordon som kräver förarbehörighet A, dock ej sådan motorcykel som avses i 2 kap. 6 §,

b) *andra fordon som kräver förarbehörighet B än sådana som avses i 1,*

3. 18 år för körning med fordon som kräver förarbehörighet BE, *C* eller CE, *och*

sådan motorcykel som avses i 2 kap. 6 § och med fordon som kräver behörighet D eller DE.

5 §

Övningskörning skall ske under uppsikt av någon som har vana och skicklighet att köra fordon av det slag som övningskörningen avser. Sådan uppsikt får utövas endast av

1. den som fyllt 21 år och *sedan* minst tre år har körkort för fordon av det slag körningen avser, om övningskörningen sker inom polisväsendet eller Försvarmakten,

1. den som fyllt 21 år, har körkort för fordon av det slag körningen avser och *under sammanlagt* minst tre år har *haft ett sådant körkort*, om övningskörningen sker inom polisväsendet eller Försvarmakten,

2. utbildningsledare eller trafiklärare, om övningskörningen sker i trafikskola,

3. den som fyllt 24 år och sedan minst fem år har körkort för fordon av det slag som övningskörningen avser samt har godkänts som handledare för den som övningskör, om övningskörningen sker i andra fall.

3. den som fyllt 24 år, har körkort för fordon av det slag som övningskörningen avser och under sammanlagt minst fem år har haft ett sådant körkort, om övningskörningen sker i andra fall

5 kap.

14 §

Efter återkallelse får nytt körkort utfärdas endast om sökanden har körkortstillstånd, har avlagt godkänt förarprov och även i övrigt uppfyller kraven i 3 kap. 1 § om inte annat sägs i andra eller tredje stycket eller 15 §.

Har tiden för körkortets ogiltighet efter återkallelse med stöd av 3 § 2–4 bestämts till högst ett år får nytt körkort utan ytterligare prövning utfärdas efter ansökan. Har tiden för körkortets ogiltighet efter återkallelse med stöd av 3 § 1, 5–6 bestämts till högst ett år, eller om körkortet återkallats med stöd av 3 § 7–8, får nytt körkort utfärdas efter ansökan om sökanden har körkortstillstånd.

Vad som sägs i andra stycket gäller inte om ansökan om utfärdande av nytt körkort görs mer än 14 månader efter det att spärrtiden enligt 6 § eller giltighetstiden enligt 5 § började löpa eller, vid återkallelse med stöd av 3 § 7–8, körkortshavaren fick

Efter återkallelse får nytt körkort utfärdas endast om sökanden har körkortstillstånd, har avlagt godkänt förarprov och även i övrigt uppfyller kraven i 3 kap. 1 § om inte annat sägs i andra stycket eller 15 §.

del av beslutet. Har ansökan gjorts senast två månader efter det att beslutet om återkallelse vann laga kraft gäller dock vad som sagts i andra stycket.

15 §

Vad som sägs i 14 § andra stycket gäller inte i fråga om återkallelse med stöd av 3 § 1–6 om provotid enligt 3 kap. 18 § löpte för sökanden vid tidpunkten för den händelse som medförde att körkortet återkallades.

Om det i beslut om återkallelse beslutats om krav som skall uppfyllas för utfärdande gäller dessa krav i stället för kraven enligt 14 §. *Detsamma gäller beslut av körkortsmyndighet som fattats efter beslut om återkallelse men innan giltighetstiden för återkallelse tills vidare eller spärrtiden löpt ut.*

Om det i beslut om återkallelse beslutats om krav som skall uppfyllas för utfärdande av körkort gäller dessa krav i stället för kraven enligt 14 §.

Efter ett beslut om återkallelse enligt 5 kap. 3 § 2–4 får länsstyrelsen besluta att en ansökan om körkortstillstånd skall ges in. Ett sådant beslut får länsstyrelsen meddela om det före utfärdande av ett nytt körkort har framkommit sådana omständigheter som ger anledning att pröva lämpligheten av att något körkortstillstånd meddelas.

7 kap

2 §

Länsstyrelsen prövar ärenden om medgivande enligt 2 kap. 11 §, om förlängd giltighet enligt 3 kap. 12 § samt ärenden enligt 3 kap. 3 §, 13 § första stycket 5 och andra stycket. Länsstyrelsen prövar även frågor som avses i 3 kap. 16 § 1.

Länsstyrelsen prövar också ärenden om *godkännande av* ärenden om förhandsbesked,

handledare, förhandsbesked, villkor för innehav av körkortstillstånd och körkort, körkortstillstånd, körkortsingripande och giltighet eller utbyte av ett utländskt körkort.

3 §

Vägverket beslutar om utfärdande av körkort och prövar ärenden enligt 3 kap. 13 § första stycket 1.

Vägverket prövar också frågor om villkor som innebär krav på automatväxlat fordon, om villkoret inte är medicinskt betingat.

8 kap.

1 §

Länsstyrelsens beslut enligt 7 kap. 2 § får, om inte annat följer av *tredje stycket eller* 3 §, överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Länsstyrelsen får föra talan även till förmån för den enskilde parten.

Länsstyrelsens beslut enligt 7 kap. 2 § får, om inte annat följer av 3 §, överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Länsstyrelsen får föra talan även till förmån för den enskilde parten.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Länsstyrelsens beslut i ett ärende om godkännande som handledare får överklagas hos Vägverket.

2 §

Vägverkets beslut att vägra utfärda körkort enligt 3 kap. 1 § första stycket 2 får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Vägverkets *beslut i ärende om godkännande som hand-* Vägverkets övriga beslut i fråga om utfärdande av körkort

ledare och övriga beslut i fråga om utfärdande av körkort eller traktorkort eller om förnyelse av körkort eller om förnyelse av traktorkort får inte överklagas.

10 kap.

4 §

Frågor som enligt denna lag skall prövas av en länsstyrelse handläggs av länsstyrelsen i det län där personen som frågan rör är folkbokförd eller, om denne inte är folkbokförd i Sverige, av länsstyrelsen i det län där han eller hon vistas. Saknar personen bestämd vistelseort i Sverige, handläggs frågan av länsstyrelsen i det län där ett ingripande eller en straffbelagd förseelse har skett.

Länsstyrelsen enligt första stycket får hänskjuta ärenden enligt denna lag till annan länsstyrelse om sökanden begär det och länsstyrelsen finner det lämpligt.

Frågor som enligt denna lag skall prövas av en länsstyrelse handläggs av länsstyrelsen i det län där personen som frågan rör är folkbokförd eller, om denne inte är folkbokförd i Sverige, av länsstyrelsen i det län där han eller hon vistas.

Saknar personen bestämd vistelseort i Sverige, handläggs frågan om *giltighet av ett utländskt körkort eller om körkortsingripande*, av länsstyrelsen i det län där ett ingripande eller en straffbelagd förseelse har skett. *Om en sådan förseelse inte har skett i Sverige handläggs frågan om körkortsingripande, i förekommande fall, av den länsstyrelse som meddelat det senast gällande körkortstillståndet.*

Länsstyrelsen enligt första och andra styckena får hänskjuta ärenden enligt denna lag till annan länsstyrelse om sökanden begär det och länsstyrelsen finner det lämpligt.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juni 2003.
 2. För återkallelse som slutligt prövats före den 1 juni 1998 gäller 5 kap. 14 § i sin äldre lydelse.

2.2 Förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse, dels ändring i samma lag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse, som gäller till och med den 31 januari 2004,

dels att lagen skall fortsätta att gälla till och med den 31 januari 2009,

dels att 1 och 2 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag innehåller bestämmelser om försöksverksamhet med villkorlig återkallelse av körkort under en villkorstid.

Lagen är tillämplig för sådana körkortshavare med förarbehörighet *för personbil* som är folkbokförda i *Västerbottens, Stockholms eller Östergötlands län* och vilkas körkort skall återkallas med stöd av 5 kap. 3 § 1 körkortslagen (1998:488) på grund av brott mot 4 eller 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott till följd av alkoholförtäring.

Lagen är tillämplig för sådana körkortshavare med förarbehörighet *B, BE, C, CE, D eller DE* som är folkbokförda i en *kommun i Sverige* och vilkas körkort skall återkallas med stöd av 5 kap. 3 § 1 körkortslagen (1998:488) på grund av brott mot 4 eller 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott till följd av alkoholförtäring.

2 §

Med villkorlig körkortsåterkallelse förstås att rätten att köra ett körkortspliktigt fordon under viss angiven tid (villkorstid) är begränsad till att inom svenskt territorium *köra en angiven personbil, som inte får användas i yrkesmässig trafik*, och att därvid *vara underkastad* särskilda villkor för förare och fordon. Begränsningarna skall anges på körkortet.

Med alkohol förstås en sådan anordning i *en personbil* som hindrar att fordonet startas och körs av förare som har alkohol i utandningsluften.

Med villkorlig körkortsåterkallelse förstås att rätten att köra ett körkortspliktigt fordon under viss angiven tid (villkorstid) är begränsad till att *gälla* inom svenskt territorium och att därvid särskilda villkor *skall gälla* för förare och fordon. Begränsningarna skall anges på körkortet.

Med alkohol förstås en sådan anordning i *ett fordon* som hindrar att fordonet startas och körs av förare som har alkohol i utandningsluften.

1. Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2003 och upphör att gälla den 1 februari 2009.

2. För den som fått ansökan beviljad enligt 6 § och för vilken villkorstiden inte löpt ut innan ikraftträdandet den 1 oktober 2003, skall de äldre bestämmelserna fortsätta att tillämpas. Den för vilken villkorstiden inte löpt ut före ikraftträdandet kan dock ansöka om villkorlig körkortsåterkallelse enligt de nya bestämmelserna. Villkorstiden skall i ett sådant fall räknas från dag då det första beslutet om villkorlig återkallelse meddelades.

2. För den som fått ansökan beviljad enligt 6 § och för vilken villkorstiden inte löpt ut innan lagen upphör att gälla den 31 januari 2009, skall bestämmelserna fortsätta att tillämpas.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:493) om trafikskolor

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1998:493) om trafikskolor skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Endast den som har fyllt 21 år och sedan minst tre år har körkort för det slag av fordon som utbildningen avser får godkännas som utbildningsledare eller trafiklärare. Godkännande som trafiklärare kan begränsas till att avse utbildning på andra fordon än motorcyklar.

För godkännande som trafiklärare eller utbildningsledare skall sökanden

- 1. ha fyllt 21 år*
- 2. ha ett körkort med förarbörighet B och under sammanlagt minst tre år ha haft ett körkort med sådan behörighet*
- 3. därutöver ha den behörighet som utbildningen avser.*

Ett godkännande som trafiklärare eller utbildningsledare kan begränsas till att avse utbildning för en eller flera behörigheter

Med körkort i första stycket jämställs körkort utfärdat i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2003.

3 Behov av ändrad lagstiftning

3.1 Ändringar i körkortslagen m.m.

1998 års lagstiftning

Genom propositionen 1997/98:124 Ny körkortslag m.m. lämnades förslag till bl.a. en ny körkortslag, vilken trädde i kraft den 1 oktober 1998.

Den nya körkortslagen (1998:488) innehöll få nyheter i sak. En ny disposition gjordes dock av regelverket. Vissa bestämmelser om taxiförare flyttades över till en ny yrkestrafiklag (1998:490) och regler om trafikskoleverksamhet till en ny lag om trafikskolor (1998:493). Det gjordes dessutom en omdisponering av de återstående föreskrifterna om körkort, på så sätt att åtskilliga regler fördes över från den dåvarande körkortsförordningen (1977:722) till den nya körkortslagen, i syfte dels att viktiga bestämmelser skulle bli lagfästa, dels att medborgarna skulle i körkortslagen kunna utläsa så mycket som möjligt av de villkor som gäller för att kunna få och behålla körkort. Det föreslogs också vissa ändringar i det materiella innehållet i körkortslagen. Det blev bl.a. obligatoriskt att ha ett körkortstillstånd vid all övningskörning och att ha en godkänd handledare vid all privat övningskörning. En utgångspunkt vid den översyn av körkortslagstiftningen som då skedde var att samla bestämmelser, som återkom i olika sammanhang, i en generell bestämmelse.

Utredningen om körkortsingripande

Regeringen beslutade den 5 mars 1998 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av körkortslag-

stiftningen. I uppdraget ingick att se över reglerna om körkortsingripande. Utredaren skulle lägga fram förslag bl.a. till hur frågan om körkortsingripande skulle kunna handläggas i brottmålsprocessen. Utredaren skulle vidare överväga om de nuvarande ingripandeformerna, återkallelse och varning, i en straffrättslig processordning borde ersättas med en straffrättslig reaktion. Det ingick inte i utredarens uppdrag att ta ställning i frågan, om handläggningen av körkortsingripande borde flyttas över till straffprocessen. Utredaren skulle i stället redovisa de fördelar och nackdelar som skulle uppkomma med en sådan ordning. Utredaren skulle också analysera om det nuvarande systemet med körkortsingripande kunde anses strida mot internationellt vedertagna straffrättsliga principer. Utredaren överlämnade i april 2000 betänkandet SOU 2000:26, Körkortsingripanden. Betänkandet innehåller förslag till ändringar i bl.a. rättegångsbalken, körkortslagen (1998:488) och lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott.

Betänkandet har remissbehandlats. Remissyttrandena och en sammanställning av dessa finns tillgängliga i Näringsdepartementet (dnr N2000/3698/TP). Den remisskritik som riktats mot betänkandet går i huvudsak ut på att den nuvarande ordningen för körkortsingripande på grund av brott är mycket väl inarbetad och att det därför skall föreligga starka principiella skäl för en annan ordning. Vissa remissinstanser menar att utredningsarbetet inte har givit ett tillräckligt underlag för att finna att fördelarna överväger nackdelarna med en sådan överflyttning av ifrågasatt körkortsärenden. Vad avser förslaget om ett s.k. pricksystem har en remissinstans ifrågasatt förslagens förenlighet med grundlagen.

Efter det att betänkandet har överlämnats har Regeringsrätten genom avgörande RÅ 2000 ref 65 funnit att den svenska ordningen för körkortsåterkallelse på grund av brott är förenlig med den i artikel 4.1 i det sjunde tilläggsprotokollet till Europakonventionen angivna principen, att ingen skall bli lagförd eller straffad två gånger för samma sak. Med hänsyn härtill och de synpunkter som framkommit bl.a. under remissbehandlingen

synes det för närvarande inte angeläget att betänkandet skall leda till lagstiftning.

Framställningar från Vägverket m.m.

Vägverket har i framställningar den 30 mars 1999 och den 26 oktober 1999 (Näringsdepartementets dnr N1999/6514/RS) till Näringsdepartementet uppmärksammat regeringen på att bl.a. gällande körkortsförfattningar medför en del tillämpningsproblem. Inom departementet har också uppmärksammats att vissa regler i körkortslagen medför ett inte oväsentligt krångel för såväl enskilda som myndigheter. Vissa bestämmelser om främst övningskörning kan dessutom medverka till högre kostnader för enskilda att erhålla körkort samtidigt som myndigheternas administration blir onödigt dyrbar.

Mot bakgrund härav har Näringsdepartementet haft samråd med Vägverket och representanter för länsstyrelserna för att belysa bl.a. tillämpningsproblem och förslag till ytterligare förenkling av regelverket beträffande körkort samt för att diskutera vilka författningsändringar som bör göras. Förslagen om ändringar i körkortslagen och lagen om trafikskolor har sin grund i detta arbete.

I denna promemoria, som utarbetats inom Näringsdepartementet, lämnas lagförslag om bl.a. förarbehörighet för fyrhjuliga motorcyklar, medgivande att köra lastbil och buss m.m. inom garage-, verkstads- eller bensinstationsområde, ogiltighet av ett körkortstillstånd, intyg om förarutbildning, ålderskrav vid övningskörning, att återfå körkort efter återkallelse, handledare vid övningskörning och krav på trafiklärare och utbildningsledare.

3.2 Ändringar i lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig återkallelse

I propositionen 1997/98:124 Ny körkortslag m.m. föreslog regeringen bl.a. en ny lag om försöksverksamhet med villkorlig återkallelse. Genom lagen infördes i några län möjlighet att under en försöksperiod i vissa fall ersätta återkallelse av körkort på grund av rattfylleri med en körkortsbehörighet för ett fordon utrustat med ett instrument som omöjliggör körning, om det finns alkohol i förarens utandningsluft (alkolås).

Försökslagen trädde i kraft den 1 februari 1999 och gäller till utgången av januari 2004. Som skäl för en försöksverksamhet anförde regeringen i huvudsak följande. *Det finns inget verksamt medel, som generellt hindrar en berusad från att köra bil. Ett effektivt alkolås hindrar honom åtminstone från att köra den bil som utrustats med alkolås. Alkolåset torde inte vara den slutgiltiga lösningen på problemet alkohol i trafiken, men det kan mycket väl i vissa fall vara ett bra verktyg för att minska problemen och därmed öka trafiksäkerheten. Den föreslagna försöksverksamheten avses kunna visa hur körkortshavarna förhåller sig till alkolåset och vilken effekt, från bl.a. nykterhets- och rehabiliteringssynpunkt, möjligheten att få köra bil som utrustats med alkolås har på olika kategorier av förare.*

De föreslagna bestämmelserna tvingar körkortshavaren att hålla sig nykter, när han eller hon vill köra sin bil. I dagens samhälle, där människan i stor utsträckning är hänvisad till bilen som kommunikationsmedel, uppfattas det i allmänhet som en betydligt svårare konsekvens att bli av med körkortet än att få de straff som i allmänhet döms ut vid trafiknykterhetsbrott. Av det skälet kan möjligheten att få behålla körkortet, om än villkorligt, vara ett starkt incitament för ett nyktert levnadssätt. Att detta kan medföra stora vinster från trafiksäkerhetssynpunkt och stora kostnadsbesparingar för samhället är uppenbart.

Användningen av alkolås bedöms kunna ha en betydande potential för minskning av antalet återfall och därmed också för en förbättring av trafiksäkerheten. Innan alkolås används i större skala behövs dock säkrare uppgifter om vilken effekt bruket kan medföra.

Detta bör ske genom en försöksverksamhet där speciellt effekten av alkohol i förhållande till effekten av körkortsåterkallelse undersöks.

I propositionen angav regeringen att försöksverksamheten för att kunna utvärderas behövde få ett tillräckligt antal deltagare, men att det inte med någon säkerhet kunde anges hur många av dem som begått trafiknykterhetsbrott som, i stället för att välja återkallelse, skulle tänkas vilja delta i försöksverksamheten. Regeringen antog att det behövliga antalet för att kunna göra en utvärdering av försöksverksamheten inte kunde uppnås på något år.

I framställning den 10 december 2001 (Näringsdepartementets dnr N2001/11403/TP) till Näringsdepartementet har Vägverket framhållit att en utvidgning bör ske av försöksverksamheten med alkohol. Enligt verket har den pågående försöksverksamheten haft vissa brister. En av dessa är begränsningen av försöksverksamheten till ett litet antal län, vilket enligt verket hindrar en uppbyggnad av en effektiv infrastruktur, exempelvis för service och kontroll. I denna promemoria lämnas lagförslag om bl.a. en rikstäckande försöksverksamhet som även skall utvidgas till att omfatta alla förarbehörigheter utom A och A1.

4 Ändringar i körkortslagen (1998:488)

4.1 Förarbehörighet

4.1.1 Förarbehörighet för fyrhjuliga motorcyklar

Förslag: Behörigheten B ger rätt att köra tre- och fyrhjuliga motorcyklar.

Skäl för förslaget: I 2 kap. 7 § körkortslagen (1998:488) anges att behörigheten B ger rätt att köra trehjuliga motorcyklar. Det finns emellertid numera också vissa fyrhjuliga fordon vilka klassificeras som motorcyklar. Enligt 2 § lagen (2001:559) om vägtrafikdefinitioner är en motorcykel bl.a. ett motorfordon på fyra hjul och med en massa utan last som är högst 400 kilogram eller 550 kilogram, om fordonet är inrättat för godsbefordran, och vars maximala nettoeffekt inte överstiger 15 kilowatt, dock inte moped. För att köra en sådan motorcykel krävs det i dag behörigheten A eller A 1.

Enligt artikel 1.3 b) i rådets direktiv 92/61/EEG¹ av den 30 juni 1992 om typgodkännande av två- eller trehjuliga motorfordon skall fyrhjuliga fordon som definieras under denna punkt jämföras med trehjuliga motorcyklar. Definitionen är i överensstämmelse med den definition som anges ovan i lagen om vägtrafikdefinitioner.

Samma behörighetskrav bör gälla för fyrhjuliga motorcyklar som för trehjuliga sådana. Det bör därför anges i 2 kap. 7 § körkortslagen att behörigheten B ger rätt att köra också fyrhjuliga motorcyklar.

¹ EGT L 225, 10.8.1992 s. 72 (Celex 31992L0061).

4.1.2 Medgivande att köra lastbil och buss m.m. inom garage-, verkstads- eller bensinstationsområde

Förslag: Den behörighet att i vissa fall köra lastbil och buss inom garage-, verkstads- eller bensinstationsområde som kan lämnas den som fått ett körkort återkallat, utsträcks till att gälla även personbil.

Skäl för förslaget: Enligt den nuvarande bestämmelsen i 2 kap. 11 § körkortslagen (1998:488) gäller att den som har ett körkort med behörigheten B får köra lastbil och buss med eller utan släpfordon, men utan last eller passagerare, inom garage-, verkstads- eller bensinstationsområde. Genom bestämmelsen kan således exempelvis en bilmekaniker, som inte har förarbehörigheterna C eller D, flytta fordon inom ett begränsat område. Detsamma gäller den som har fått ett körkort med behörighet B återkallat, om särskilt medgivande lämnats. Ett sådant medgivande gäller högst tre år och lämnas av länsstyrelsen, jfr. 7 kap. 2 § körkortslagen. Av motsvarande bestämmelse 2 § tredje stycket i den äldre lydelsen av körkortslagen (1977:477) framgår att den vars körkort hade återkallats medgavs rätt att inom garageområde, verkstadsområde eller liknande föra fordon av det slag som det återkallade körkortet berättigade honom att föra.

Innebörden i bestämmelserna skiljer sig åt. Med nuvarande lydelse av paragrafen uppstår resultatet att den som får sitt körkort med behörigheten B återkallat kan få ett medgivande att köra buss och lastbil men inte personbil. Enligt förarbetena (prop. 1997/98:124 s. 73 f) har dock avsikten inte varit att ändra dessa bestämmelser i sak.

Det finns ett behov av att i vissa fall kunna lämna ett medgivande åt den som har fått sitt körkort återkallat att inom verkstadsområde och liknande kunna förflytta fordon. Avsikten är att möjliggöra för t.ex. bilmekaniker att behålla sitt arbete även under en körkortsåterkallelse. Den som har fått sitt körkort återkallat bör därför efter särskild prövning kunna medges rätt att inom garage-, verkstads- eller bensinstationsområde köra

såväl lättare som tyngre fordon. Körning får ske med eller utan släpfordon men utan last eller passagerare.

4.2 Utfärdande och giltighet av körkort och traktorkort

4.2.1 Att återfå körkort efter vissa fall av ogiltighet

Förslag: Tidpunkten för en ansökan om körkortstillstånd, efter ogiltighet av körkort i vissa fall, skall inte längre inverka på om förarprov skall avläggas eller inte.

Skäl för förslaget: Har ett körkort blivit ogiltigt av anledning som avses i 3 kap. 12 § körkortslagen (1998:488) (de medicinska kraven för att inneha körkort med behörigheterna C, CE, D och DE är inte uppfyllda), eller 3 kap. 13 § första stycket 1 körkortslagen (körkortet har inte förnyats efter föreläggande) eller 3 kap. 13 § sista stycket körkortslagen (körkortshavaren har begärt att körkortet skall bli ogiltigt) får begäran om förlängning bifallas eller nytt körkort utfärdas utan att förarprov avlagts, om ansökan om körkortstillstånd görs inom ett år från det att behörigheten upphörde att gälla eller körkortet blev ogiltigt.

I avsnitt 3.3.4 föreslås och anges skälen till att tidsfristerna bör tas bort i 5 kap. 14 § tredje stycket körkortslagen vid återfående av körkort efter återkallelse. Det resonemang som där förs om bl.a. trafiksäkerhet har också bäring avseende nu aktuell tidsfrist, dvs. det kan ifrågasättas om tidsgränsen kan motiveras utifrån att sökandens bristande körvana i den särskilda situationen då en tidsgräns försuttits gör honom eller henne så osäker i trafiken att ett nytt förarprov är motiverat. Med hänsyn härtill föreslås att tidsfristen i 3 kap. 1 § tredje stycket körkortslagen tas bort. Har ett körkort blivit ogiltigt på de grunder vilka anges ovan, skall således ett nytt körkort utfärdas utan att förarprov avlagts, om sökanden efter ogiltigheten har ansökt om körkortstillstånd och ett sådant har meddelats.

Har ett körkort blivit ogiltigt av anledning som avses i 3 kap. 12 § körkortslagen är innehavet av s.k. tyngre behörigheter brutet, vilket innebär att fråga inte är om en begäran om förlängning av giltighet av behörighet, utan i stället är det fråga om ett återupptagande av vissa behörigheter. Begreppet ”begäran om förlängning” bör därför tas bort från 3 kap. 1 § tredje stycket körkortslagen.

4.2.2 Ogiltighet av ett körkortstillstånd

Förslag: Ett körkortstillstånd får förklaras ogiltigt, om den som innehar tillståndet begär det.

Skäl för förslaget: Enligt den äldre lydelsen av 16 § 10 körkortslagen (1977:477) skulle ett körkort återkallas, om körkortshavaren begärde att det skulle återkallas. Av 20 § körkortslagen framgick att bestämmelsen också var tillämplig beträffande körkortstillstånd.

Genom körkortslagen (1998:488) blev denna återkallelsegrund i stället en ogiltighetsgrund avseende körkort, jfr 3 kap. 13 § andra stycket körkortslagen. Någon bestämmelse om ogiltighet av körkortstillstånd finns dock inte i den nuvarande lydelsen av körkortslagen. Länsstyrelsen kan således inte besluta om ogiltighet av ett körkortstillstånd, om den som innehar tillståndet begär det.

Den som förfogar över ett körkortstillstånd, som är förenat med villkor att exempelvis inkomma till länsstyrelsen med läkarintyg, måste under hela den tidsperiod som tillståndet gäller inlämna sådana intyg med vissa tidsintervaller. Så är fallet även om den enskilde under körkortstillståndets giltighetstid bestämmer sig för att inte utnyttja tillståndet för att få ett körkort utfärdat. Om den som innehar körkortstillståndet inte inlämnar föreskrivet läkarintyg, kan länsstyrelsen förelägga honom eller henne att inom viss tid inge ett intyg. Följs inte föreläggandet kan återkallelse ske av körkortstillståndet enligt 5 kap. 3 § 8 körkortslagen. I stället för att en återkallelse sker av tillståndet

skulle ett enklare förfarande vara att den enskilde själv kunde begära ogiltighet av körkortstillståndet hos länsstyrelsen. Det bör därför införas en sådan möjlighet genom 3 kap. 2 a § körkortslagen.

4.2.3 Intyg om förarutbildning

Förslag: Kravet på intyg om förarutbildning för att få genomföra förarprov för behörigheterna A, A1 eller B tas bort.

Skäl för förslaget: När ett körkortstillstånd meddelats kan sökanden avlägga ett förarprov i Vägverkets, Försvarens, gymnasieskolans eller komvux regi. Förarprovet består av ett kunskapsprov och ett körprov, vilka avläggs vid olika tillfällen. Enligt 3 kap. 4 § körkortslagen (1998:488) är ett av kraven för att få avlägga förarprov för behörigheterna A, A1 eller B att sökanden skall visa ett intyg om förarutbildning för fordonsslaget. Motsvarande bestämmelse om bevis om förarutbildning fanns tidigare i 17 § körkortsförordningen (1977:722). Om beviset avsåg förarutbildning, som inte hade skett vid trafikskola, Försvarens eller inom polisväsendet, skulle det av beviset framgå att Vägverkets kursplan hade följts. Beviset skulle vidare vara utfärdat av den som gett utbildningen. De två sist nämnda kraven finns inte reglerade i nuvarande körkortslag.

Det kan ifrågasättas om ett intyg om förarutbildning har någon praktisk funktion att fylla, oavsett vad som skall framgå av ett sådant intyg. Om undervisningen sker i trafikskola skall enligt 7 § förordningen (1998:978) om trafikskolor undervisningen bedrivas enligt kursplaner, som Vägverket fastställer. Ett utbildningskort skall föras för varje elev. Vägverket utövar tillsyn över trafikskolor och kan då kontrollera bl.a. sådana utbildningskort. I detta avseende finns det således möjlighet att kontrollera, vilken undervisning som har

meddelats. Ett behov av intyg om förarutbildning är därför inte behövligt vid sådan undervisning. Vid privat undervisning finns det inte några kontrollmöjligheter huruvida förarutbildning verkligen har skett förutom vid kunskapsprovet och körprovet, då okunskap om bl.a. trafikregler kan visa sig. En elev som vid genomförandet av förarprovets kunskapsprov och körprov visar goda kunskaper och färdigheter skall naturligtvis godkännas och – om förutsättningarna i övrigt är uppfyllda – erhålla körkort. Den elev som inte håller måttet underkänns. Att utöver förarprovet kräva ett särskilt intyg om förarutbildning, vilket utfärdats av t.ex. en förälder eller annan privat handledare förefaller inte fylla någon självständig funktion. Det föreslås därför att kravet på intyg om förarutbildning för att få genomföra förarprov för behörigheterna A, A1 eller B tas bort.

4.2.4 Förarprov utan samband med utfärdande av körkort

Förslag: Den som har körkort, vilket utan medicinskt skäl är begränsat till automatväxlat fordon skall kunna få detta villkor borttaget genom nytt förarprov utan krav på körkortstillstånd. Kravet på körkortstillstånd eller att spärrtid inte löper bör inte gälla vid förarprov i övrigt, som inte har anknytning till ett utfärdande av körkort.

Skäl för förslaget: Bestämmelsen i 3 kap. 4 § körkortslagen (1998:488) avser förarprov som har anknytning till utfärdande av körkort. Det framgår dels av mellanrubriken före 3 kap. 1 § körkortslagen, dels av förarbetena till lagen (prop. 1997/98:124 s. 76).

Villkor som inte är medicinskt betingat för automatväxlat fordon

Även om medicinska skäl inte föreligger begränsas behörigheten till automat om förarprov avläggs med automatväxlad bil. För att

få detta villkor borttaget krävs körprov med manuellt växlat fordon. För att tydliggöra att det inte finns något krav på körkortstillstånd vid körprov om sökanden redan har ett körkort med villkor som inte är medicinskt betingat för automatväxlat fordon och körprovet skall ske med manuellt växlat fordon med samma behörighet bör detta klargöras i 3 kap. 7 a § körkortslagen.

Förarprov i övrigt utan samband med utfärdande av körkort

Ett förarprov behöver inte ha samband med utfärdande av ett körkort. Länsstyrelsen får enligt 5 kap. 2 § andra stycket körkortsförordningen (1998:980) förelägga en körkortshavare att inom viss tid inkomma med läkarintyg eller med bevis om godkänt förarprov. Länsstyrelsen får vidare enligt 3 kap. 10 § körkortslagen föreskriva villkor för innehav av körkortstillstånd eller körkort. Av förarbetena till den sist nämnda paragrafen (prop. 1997/98:124 s. 78) framgår att det sakliga innehållet i bestämmelsen skall motsvara innehållet i dåvarande 44 § körkortslagen (1977:477), dåvarande 12 och 34 §§ körkortsförordningen (1977:722), vilket innebär att olika villkor kan föreskrivas vid olika situationer. Ett villkor kan avse exempelvis avläggande av ett förarprov, vilket kan föreskrivas av bl.a. medicinska skäl. Ett villkor kan meddelas såväl då körkortstillstånd meddelas för första gången, som då körkortstillstånd meddelas efter återkallelse och beslut om spärrtid. Villkor kan också föreskrivas under löpande körkortsinnehav.

Det bör regleras att förarprov kan ske vid andra situationer än vid utfärdande av körkort. Kravet på körkortstillstånd eller att spärrtid inte löper bör inte gälla vid förarprov i övrigt, vilka inte har anknytning till ett utfärdande. Det föreslås att en bestämmelse med detta innehåll införs i 3 kap. 7 a § körkortslagen.

4.2.5 Villkor för innehav av körkortstillstånd eller körkort

Förslag: Länsstyrelsen får besluta om särskilda villkor, som är nödvändiga från trafiksäkerhetssynpunkt, efter det att ett körkortstillstånd har meddelats.

Skäl för förslaget: Genom 3 kap. 10 § körkortslagen (1998:488) ges möjlighet att bl.a. under löpande körkortsinnehav föreskriva olika villkor, exempelvis att läkarintyg skall inges utan att körkortsinnehavet i övrigt omprövas. Ett villkor kan vidare avse en begränsning i behörigheten till fordon med viss utrustning, exempelvis automatväxlad bil eller en förpliktelse som måste uppfyllas vid färd, exempelvis att innehavaren av körkortet skall använda glasögon. Skälen till ett villkor kan också vara att körkortshavaren på grund av sjukdom bör åläggas att med vissa tidsintervaller inge läkarintyg.

Enligt paragrafen får särskilda villkor föreskrivas när ett körkortstillstånd meddelas eller ett körkort utfärdas. Sådana villkor får också meddelas efter det att körkortet har utfärdats. I förarbetena till paragrafen (prop. 1997/98:124 s. 78) anges att villkor för ett körkort bör på samma sätt som för enligt bestämmelserna i 1977 års körkortslag kunna föreskrivas både innan och efter det att ett körkort har utfärdats. Enligt 34 § körkortsförordningen (1977:722) fick länsstyrelsen även föreskriva villkor efter det att körkortstillståndet meddelats. Nämnad möjlighet framgår inte av ordalydelsen i 3 kap. 10 § körkortslagen. Någon ändring i sak var inte åsyftad enligt nämnda förarbeten, och det finns inte skäl att låta länsstyrelsen avvakta ett utfärdande av körkort för att villkor skall få föreskrivas. Paragrafen bör därför ändras så att det framgår att länsstyrelsen får föreskriva särskilda villkor, också efter det att ett körkortstillstånd har meddelats.

4.2.6 Skyldighet att medföra körkort

Förslag: När ett körkort ännu inte lämnats ut efter godkänt förarprov, skall förutom ett gällande bevis om att körkort utfärdats även handling som styrker förarens identitet medföras vid färd.

Bedömning: Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot det ovan nämnda kan dömas till penningböter. Detta föranleder inte någon lagändring.

Skäl för förslaget: Av nu gällande lydelse av 3 kap. 15 § körkortslagen (1998:488) framgår bl.a. att den som kör ett fordon skall ha med sig ett bevis att körkort utfärdats. I paragrafen uttrycks inte något krav på att den som kör skall kunna legitimera sig. Det är dock inte möjligt att identifiera föraren genom beviset som saknar fotografi. Bestämmelsen motsvarar i huvudsak den tidigare lydelsen av 8 § körkortsförordningen (1977:722). Enligt den paragrafen skulle dock ett gällande bevis om godkänt förarprov och handling som styrkte förarens identitet medföras vid färd. En motsvarande bestämmelse bör införas i 3 kap. 15 § körkortslagen för att underlätta bl.a. polisens kontrollmöjligheter av förarens identitet.

Skäl för bedömningen: Enligt 9 kap. 2 § körkortslagen döms den förare till penningböter som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 3 kap. 15 §. Föraren skall dock inte dömas till straff bl.a. om dennes identitet genast har kunnat fastställas. Bestämmelsen i 9 kap. 2 § körkortslagen är utformad så att den utan ändring kommer att inbegripa nu föreslagen lydelse av 3 kap. 15 § körkortslagen.

4.3 Övningskörning

4.3.1 Krav på körkortstillstånd vid övningskörning

Förslag: Det föreskrivs att det inte föreligger något krav på körkortstillstånd vid övningskörning, om den som övningskör redan har ett körkort vars behörighet utan något medicinskt skäl är begränsat till automatväxlat fordon och övningskörning skall ske med ett manuellt växlat fordon som kräver samma behörighet.

Skäl för förslaget: Genom villkor som följer av 3 kap. 10 § körkortslagen får den behörighet som följer av ett körkortstillstånd eller körkort begränsas. Ett villkor kan avse en begränsning i behörigheten till ett fordon med viss utrustning, exempelvis villkor som inte är medicinskt betingat för automatväxlad bil.

Om den enskilde har förarbehörighet med sådant villkor och senare vill ha körkort utan begränsningen kan krävas bl.a. övningskörning med manuellt växlad bil.

Av 4 kap. 1 § körkortslagen (1998:488) framgår bl.a. att den som vill övningsköra skall ha ett körkortstillstånd. Bestämmelsen har tillkommit för att vissa olämpliga personer annars kan komma att få övningsköra trots att de kan betraktas som farliga ur trafiksäkerhetssynpunkt (prop. 1997/98:124 s.38).

För att införa ett enklare tillvägagångssätt vid sådan övningskörning, som sker i syfte att häva ett sådant villkor om automatväxlat fordon som inte är medicinskt betingat, bör kravet på körkortstillstånd vid övningskörning tas bort. Den som i aktuellt fall vill övningsköra med ett manuellt växlat fordon har redan i samband med ansökan om körkortstillstånd prövats lämplig både med hänsyn till de personliga och medicinska förhållandena. En körkortsinnehavare ingår även i den personkrets som omfattas av Rikspolisstyrelsens underrättelseskyldighet enligt 5 kap. 2 § förordningen

(2001:650) om vägtrafikregister. Kravet på körkortstillstånd vid övningskörning i övrigt bör dock kvarstå.

4.3.2 Ålderskrav vid övningskörning

Förslag: Den som övningskör med lätt lastbil eller personbil med ett lätt släpfordon som är kopplat till sådana bilar skall ha uppnått en ålder av 17 år och sex månader. Den som övningskör med fordon som kräver förarbehörighet C skall ha uppnått en ålder av 18 år.

Skäl för förslaget: De grundläggande bestämmelserna om övningskörning finns i körkortslagen (1998:488). I 4 kap. 2 § körkortslagen finns reglerat vissa av de krav på ålder som gäller vid övningskörning. Paragrafen motsvarar 73 § första stycket jämfört med tredje stycket körkortsförordningen (1977:722), dock att uppgifter om typen av fordon för övningskörning i vissa fall ersatts med uppgifter om förarbehörighet. I nuvarande lagstiftning synes det inte vara reglerat vilket ålderskrav som gäller för körning med personbil eller lätt lastbil när ett lätt släpfordon är kopplat till sådana bilar.

I 4 kap. 2 § 2 körkortslagen anges att den som övningskör skall ha uppnått en ålder av 17 år och 6 månader för körning med lätt lastbil eller med fordon som kräver förarbehörighet A eller C, dock ej sådan motorcykel som avses i 2 kap. 6 §. Denna punkt bör ändras för att få bättre överensstämmelse med 4 kap. 4 § körkortslagen, vilken föreskriver att det krävs innehav av B-behörighet för att få övningsköra för behörigheten C. B-behörighet får nämligen inte utfärdas före 18 års ålder, jfr. 3 kap. 1 § körkortslagen.

Förevarande punkt i 4 kap. 2 § körkortslagen bör också reglera kravet på ålder för övningskörning med bl.a. personbil med lätt släpfordon och lätt lastbil med eller utan lätt släpfordon. Det innebär att ålderskravet för övningskörning för förarbehörighet B utom vad avser personbil utan släpfordon kommer att regleras i 4 kap. 2 § 2 körkortslagen och att bestämmelsen om

ålderskravet för övningskörning för behörigheten C i stället regleras i 4 kap. 2 § 3 körkortslagen.

4.3.3 Ändring av nuvarande krav på handledare vid privat övningskörning m.m.

Förslag: Uppsikt över privat övningskörning får endast utövas av den som fyllt 24 år, har körkort för fordon av det slag som övningskörningen avser och under sammanlagt minst fem år har haft ett sådant körkort. Något krav på obrutet innehav av körkort uppställs inte. För den som har uppsikt över övningskörning inom polisväsendet eller Försvarmakten bör det inte heller finnas krav på att körkortsinnehavet skall vara obrutet.

Skäl för förslaget

Allmänt

Vid all privat övningskörning krävs att den som har uppsikt över körningen har vana och skicklighet att köra det fordon av det slag som övningskörningen avser samt är godkänd som handledare. Som handledare vid sådan övningskörning kan den godkännas som fyllt 24 år och har ett obrutet körkortsinnehav under den senaste femårsperioden, jfr 4 kap. 5 § 3 körkortslagen (1998:488). Den som vill ha uppsikt över körning får ansöka hos länsstyrelsen om godkännande som handledare. Ansökningen får inte prövas slutligt innan elevens ansökan om körkortstillstånd har tagits upp till prövning, jfr 4 kap. 8 § körkortsförordningen (1998:980). Den prövning som sker hos länsstyrelsen är en kontroll i vägtrafikregistret av att kraven för handledare är uppfyllda, dvs. ålderskravet och kravet på obrutet innehav av körkort under viss tid. Länsstyrelsen fattar därefter ett beslut om att den sökande skall godkännas som handledare eller inte. Ett sådant beslut skall länsstyrelsen registrera i vägtrafikregistret.

Länsstyrelsens beslut får överklagas hos Vägverket, jfr 8 kap. 1 § tredje stycket körkortslagen. När ett godkännande som handledare meddelats skall Vägverket utfärda ett bevis om godkännandet, vilket skall medföras vid övningskörning, jfr 4 kap. 9 § körkortsförordningen.

Krav på handledare

Privat övningskörning skall ske under uppsikt över någon som bl.a. har vana och skicklighet att köra fordon av det slag som övningskörningen avser. I praktiken upprätthålls inte detta krav, utan en kontroll sker endast av att förutsättningarna för godkännande som handledare är uppfyllda. Som redovisats kan den godkännas som handledare vid övningskörning som fyllt 24 år och har ett obrutet körkortsinnehav under den senaste fem-årsperioden. Att körkortsinnehavet blivit brutet under aktuell period kan bero på exempelvis att en återkallelse har skett av körkortet, eller att körkortet blivit ogiltigt på grund av att det inte har förnyats. Vid återkallelse av körkortet enligt 5 kap. 3 § 1–6 körkortslagen skall det bestämmas en spärrtid, vilken skall vara lägst en månad och högst tre år. Återkallelsegrunden kan exempelvis vara grovt rattfylleri, smitning, hastighetsöverträdelse, brott mot stopplikt, rödljuskörning, opålitlighet i nykterhetshänseende m.m. Lägsta spärrtid för grov vårdslöshet i trafik och grovt rattfylleri är ett år. En återkallelse av körkort kan också ske på grund av sjukdom, skada eller dylikt och om körkortshavaren inte följer ett föreläggande att ge in läkarintyg eller bevis om godkänt förarprov, jfr 5 kap. 3 § 7–8 körkortslagen. Spärrtid skall inte bestämmas vid återkallelse på dessa grunder.

Det kan ifrågasättas om det är skäligt att ett brutet körkortsinnehav skall få konsekvenser även beträffande möjligheterna att godkännas som handledare. Situationen kan exempelvis vara sådan, att en återkallelse har skett av körkortet och att en spärrtid har bestämts till en månad. Med nuvarande lagstiftning resulterar detta i att personen i fråga inte kan godkännas som handledare under fem års tid, trots att han eller hon kan ha haft

körkort under en lång period före återkallelsen och en betydande körvana. Om den enskilde får körkortet återkallat med en spärrtid vilken överstiger tolv månader måste körkortstillstånd sökas och nytt förarprov avläggas. Därutöver drabbas den enskilde av ett flerårigt förbud att vara handledare, trots att han eller hon på nytt avlagt både kunskapsprov och körprov. Den som har ett långt obrutet körkortsinnehav godkänns däremot alltid som handledare, även om vederbörande över huvud taget inte skulle ha utnyttjat sin förarbehörighet. Ur trafiksäkerhetssynpunkt är det därför svårt att motivera nuvarande reglering. Av trafiksäkerhetsmässiga skäl borde det vara tillräckligt att den som har uppsikt över privat övningskörning har fyllt 24 år, har körkort för fordon av det slag som övningskörningen avser och under sammanlagt minst fem år har haft ett sådant körkort. Det föreslås därför att de ändrade kraven på handledare införs i 4 kap. 5 § körkortslagen. Handledaren föreslås inte längre knytas till någon viss person som övningskör, jfr avsnitt 3.3.3.1. För den som har uppsikt över övningskörning inom polisväsendet eller Försvarsmakten bör det inte heller finnas ett krav på ett obrutet körkortsinnehav. Detsamma bör gälla vid godkännande som trafiklärare eller utbildningsledare, jfr avsnitt 5.1.

4.3.3.1 Förfarandet för att bli handledare

Förslag: Vid privat övningskörning skall det inte längre krävas att den som har uppsikt över övningskörningen har fått ett särskilt godkännande som handledare. Handledaren föreslås inte längre knytas till viss person som övningskör.

Skäl för förslaget: Det nuvarande förfarandet vid godkännande som handledare är redovisat i avsnitt 3.3.3. Av avsnittet framgår att det är länsstyrelsen som prövar om en sökande skall godkännas som handledare, och att denna prövning är begränsad till en kontroll av vägtrafikregistret av att kraven för handledare är uppfyllda. Länsstyrelsen registrerar sitt beslut om handledare,

varefter Vägverket utfärdar ett bevis om godkännande som handledare.

Det kan ifrågasättas om nämnda handläggningsförfarande, utfärdande av förarbevis m.m. har någon inverkan på trafiksäkerheten. Det finns i vart fall ingen undersökning som visar trafiksäkerhetsmässiga fördelar med ett sådant förfarande. Vid en vägkontroll av en handledare har polisen alltid möjlighet att i vägtrafikregistret se om förutsättningarna för att vara handledare är uppfyllda, dvs. ålderskravet och kravet på innehav av körkort. En sådan kontroll bör för övrigt göra även med det nu gällande systemet, eftersom handledarbeviset kan ha blivit ogiltigt genom en senare körkortsåterkallelse. Att förfarandet för att bli handledare tas bort är resursbesparande bl.a. med hänsyn till kostnaderna för länsstyrelsernas nuvarande handläggning av ärenden om godkännande som handledare. Ändringen i 4 kap. 5 § körkortslagen (1998:488) medför också att handledaren inte knyts till en viss person som övningskör. I sammanhanget bör det påpekas att trafikskolor endast får drivas efter tillstånd av Vägverket och att den som driver en sådan skola utan tillstånd kan dömas till böter, jfr. 2 och 9 §§ lagen (1998:493) om trafikskolor.

Förslaget innebär att även administrativa förenklingar för den enskilde som inte längre kommer att behöva ansöka om godkännande som handledare. Det finns anledning att betvivla värdet av att den enskilde skall ansöka om något vars prövning inte innefattar mer än läsande innantill i ett register. Genom att ett bevis om godkännandet inte skall utfärdas behöver den enskilde handledaren inte längre under övningskörning medföra annat behörighetsbevis än körkortet.

4.3.4 Att återfå körkort efter återkallelse

Förslag: Tidpunkten för en ansökan om utfärdande av körkort efter återkallelse skall inte längre inverka på om förarprov skall avläggas eller inte. Tidsramarna för utfärdande av körkort med motsvarande behörighet tas bort.

Skäl för förslaget

Att återfå körkort efter återkallelse

I SOU 1996:114 En körkortsreform (s. 111 ff.) kommenterades befintliga regler om återfående av körkort i dåvarande körkortsförordningen (1977:722). Det konstaterades då att reglerna var krångliga och svåröverskådliga. Ett flertal alternativa krav förelåg således beroende av på vilken grund körkortet återkallats och spärrtidens längd. Dessutom hade länsstyrelsen möjlighet att särskilt besluta om att det krävdes körkortstillstånd eller godkänt förarprov för att återfå körkortet. Kravet på att godkänt förarprov skall avläggas motiverades enligt utredningens uppfattning av att körkortshavaren under en längre tid inte varit förare av ett körkortspliktigt fordon. Han eller hon borde därför, från körvanesynpunkt, betros med nytt körkort först efter att ha godkänts vid ett nytt förarprov.

Nuvarande ordning

Enligt nuvarande ordning gäller särskilda bestämmelser för den som vill få ett nytt körkort efter en återkallelse med en spärrtid längre än ett år. Av 5 kap. 14 § *första stycket* körkortslagen följer som huvudregel att ett nytt körkort då får utfärdas endast om sökanden har körkortstillstånd, har avlagt godkänt förarprov och även i övrigt uppfyller de förutsättningar för utfärdande av

körkort som anges i 3 kap. 1 § körkortslagen. Bestämmelsen om nytt körkort efter återkallelse i 5 kap. 14 § *andra stycket* körkortslagen innehåller ett särskilt stadgande för de fall då återkallelse har skett med stöd av 5 kap. 3 § 1, 5–6 körkortslagen (grov vårdslöshet i trafik, rattfylleri, grovt rattfylleri, opålitlighet i nykterhetskänseende eller allmän brottslighet) och ogiltighetstiden bestämts till högst ett år eller 5 kap. 3 § 7–8 körkortslagen (sjukdom, skada eller dylikt och underlåtenhet att följa föreläggande om läkarintyg eller förarprov). Även om spärrtiden har bestämts till mindre än ett år, får i dessa situationer ett nytt körkort utfärdas endast om sökanden har körkortstillstånd. Om körkortet har återkallats enligt 5 kap. 3 § 2, 3 eller 4 körkortslagen (smitning, upprepade förseelser eller brott mot en väsentlig trafikregel) gäller att körkort efter ansökan, utfärdas automatiskt, om spärrtiden är högst 12 månader. I sådant fall krävs normalt varken körkortstillstånd eller nytt förarprov.

I 5 kap. 14 § *tredje stycket* körkortslagen har införts tidsfrister för att *andra stycket* skall bli tillämpligt. Har det förflutit mer än 14 månader sedan körkortet blev ogiltigt när en ansökan om utfärdande av körkort ingavs, skall således bl.a. ett nytt förarprov avläggas. Vid återkallelse enligt 5 kap. 3 § 7–8 löper tiden från det att körkortshavaren fick del av beslutet. Har en ansökan om utfärdande av körkort gjorts senast två månader efter det att beslutet om återkallelse vann laga kraft gäller dock *andra stycket*.

Tidsfrister

Den ordning för utfärdande av körkort efter återkallelse som i dag gäller får bedömas vara i huvudsak ändamålsenlig och väl fungerande. Körkort utfärdas således inte utan krav på olika former av aktivitet från körkortshavarens sida. Det finns inte heller någon anledning att ändra de grundläggande villkoren för utfärdande av körkort efter återkallelse. Dessa villkor fyller en viktig funktion i strävandena att vidmakthålla en god trafiksäkerhet.

I beslut den 19 december 2001 (dnr 2111-2000) har Justitieombudsmannen (JO) dock uttalat att bestämmelserna, 5 kap. 14 § körkortslagen, är komplicerade och svårtolkade i vissa delar. Enligt JO kan det trots den information som länsstyrelsen lämnar i samband med ett beslut om återkallelse uppstå problem för den enskilde att förstå vad som gäller.

Ett problem som har kunnat konstateras är tidsfristen för att återfå körkort efter återkallelse, utan att de krav behöver iakttas som anges i 5 kap. 14 § första stycket körkortslagen. Personer som inte innehaft körkort under 14 månader kan således drabbas av konsekvensen, att de måste avlägga ett nytt förarprov, därför att fristen för ansökan om utfärdande av körkort löpt ut. Detta kan i sin tur bero på själva förfarandet för att få ett nytt körkort efter återkallelse. I vissa fall skall länsstyrelsen först lämna ett körkortstillstånd, varefter Vägverket ombesörjer utfärdande av körkortet. En ansökan om körkortstillstånd får ges in tidigast sex månader, och slutligt prövas tidigast två månader, före det att giltighetstiden för beslut om återkallelse eller spärrtid löper ut, jfr. 3 kap. 2 § körkortsförordningen (1998:980). När länsstyrelsen meddelat körkortstillståndet skickar Vägverket ett underlag för ansökan om utfärdande av körkort, s.k. grundhandling, till den sökande, jfr 3 kap. 15 § körkortsförordningen. Länsstyrelsens handläggning av ett körkortstillståndsärende kan ta olika lång tid i anspråk, vilket kan bero på att ett ärende behöver kompletteras med exempelvis läkarutlåtande eller yttrande från polismyndighet. Det kan vidare uppstå problem för den enskilde att få läkartid, om ett läkarintyg skall inges. Den sökande kan i ett sådant fall få svårt att hinna med att ge in en ansökan om utfärdande av körkort i rätt tid till Vägverket. Det är av vikt att effekten för den sökande av en bestämmelse om återfående av körkort efter återkallelse är förutsägbar och att den därmed inte heller träffar fall av liknande slag på olika sätt.

Det kan vidare ifrågasättas om tidsgränserna kan motiveras utifrån resonemanget att sökandens bristande körvana i den särskilda situationen, när en tidsgräns försuttits, gör honom eller

henne så osäker i trafiken att ett nytt förarprov är motiverat. Något preciserat krav på körvana ställs över huvud taget inte i körkortslagen. Även den som efter avlagt förarprov aldrig kört något fordon får behålla sin behörighet och får den också förnyad när så skall ske. Trafiksäkerheten bör mot bakgrund härav garanteras på annat vis, nämligen genom de krav på förarprov och körkortstillstånd i vissa situationer som fortsatt skall upprätthållas. Med hänsyn härtill är även den andra tidsfristen i lagrummet (beträffande laga kraft) överflödigt.

Det föreslås således att tidsfristerna i 5 kap. 14 § tredje stycket körkortslagen utmönstras ur lagstiftningen.

Tidsfrister i 3 kap. 6 och 7 §§ körkortslagen (1998:488)

Körkort med behörigheten C eller D får utfärdas endast för den som har körkort med behörigheten B. Om sökanden inom de tre senaste åren har haft körkort med behörigheten BC, BD eller BCD får dock körkort med motsvarande behörighet utfärdas samtidigt, jfr 3 kap. 6 § körkortslagen. Av 3 kap. 7 § samma lag framgår att körkort med behörigheten BE, CE eller DE får utfärdas endast för den som har behörighet för dragfordonet. Om sökanden inom de tre senaste åren har haft körkort med behörighet dragfordon och släpfordon av det slag som ansökan avser får dock körkort med motsvarande behörighet utfärdas samtidigt.

Paragraferna sammanhänger med lydelsen av artiklarna 5. 1 a respektive 5. 1 b i rådets direktiv 91/439/EEG. Tidsfristerna om tre år i paragraferna har dock ingen motsvarighet i nämnda direktiv.

I promemorian lämnas förslag om att tidsfristerna skall tas bort i 3 kap. 1 § och 5 kap. 14 § körkortslagen, se ovan och avsnitt 3.2.1. Att då upprätthålla tidsramarna i 3 kap. 6 och 7 §§ samma lag förefaller inte vara konsekvent. Om ett körkort med alla nämnda behörigheter skall kunna utfärdas mer än tre år efter exempelvis återkallelse av körkortet, krävs således ett borttagande av nyssnämnda tidsramar.

4.3.5 Ansökan om körkortstillstånd

Förslag: Länsstyrelserna får befogenhet att efter ett beslut om återkallelse enligt 5 kap. 3 § 2–4, men före utfärdande av ett nytt körkort, besluta att en ansökan om körkortstillstånd skall inges. Ett sådant beslut får fattas om det har framkommit sådana omständigheter som ger anledning att pröva lämpligheten av att något körkortstillstånd meddelas.

Skäl för förslaget: Bestämmelsen i 5 kap. 15 § andra stycket körkortslagen (1998:488) får tolkas på så vis att länsstyrelsen vid återkallelse enligt 5 kap. 3 § 2–4 körkortslagen kan besluta att ansökan om körkortstillstånd skall inges. Ett sådant beslut skall fattas efter ett beslut om återkallelse men innan giltighetstiden för återkallelse tills vidare eller spärrtiden löpt ut.

Om ett brott kommer till länsstyrelsens kännedom enligt 5 kap. 6 § förordningen (2001:650) om vägtrafikregister efter det att giltighetstiden eller spärrtiden löpt ut, men innan ett nytt körkort utfärdas, kan länsstyrelsen således inte besluta om krav på körkortstillstånd, utan är i stället hänvisad till att bevaka ärendet, till dess att ett nytt körkort lämnas ut, och då t.ex. återkalla detta.

En period då länsstyrelsen inte kan besluta om ytterligare krav uppstår, när ett nytt körkort inte har blivit utfärdat vid den tidpunkt när spärrtiden eller giltighetstiden löper ut. Detta beror i allmänhet på att sökanden inte har skickat in någon ansökan om utfärdande av körkort till Vägverket. En sådan ansökan skall göras på en särskild blankett en s.k. grundhandling, jfr. 3 kap. 15 § körkortsförordningen (1998:980). Tidpunkten för utfärdande av ett nytt körkort är således beroende av när sökanden skickar in grundhandlingen till Vägverket. Om körkortet är återkallat med stöd av 5 kap. 3 § 2–4 § körkortslagen och exempelvis grundhandlingen kommer in till Vägverket före spärrtidens utgång, utfärdas ett nytt körkort dagen efter spärrtidens utgång. Då grundhandlingen kommer in till Vägverket efter spärrtidens utgång, utfärdas körkortet samma dag som ansökan kommer in, under förutsättning att det inte har förflutit

mer än 14 månader från det att spärrtiden började att löpa, jfr. nuvarande lydelse av 5 kap. 14 § tredje stycket körkortslagen. Det kan således bli olika längd på perioderna mellan spärrtidens eller giltighetstidens utgång och tidpunkten för utfärdande av ett nytt körkort.

För att undvika en sådan situation som beskrivits ovan, nämligen att länsstyrelserna i vissa fall får avvakta ett utfärdande av ett nytt körkort för att genast därefter besluta om t.ex. återkallelse av körkortet, bör länsstyrelserna ges befogenhet att efter ett beslut om återkallelse enligt 5 kap. 3 § 2–4 men före utfärdandet av ett nytt körkort besluta om att en ansökan om körkortstillstånd skall ges in. Ett sådant beslut får fattas om det har kommit fram sådana omständigheter som ger anledning att pröva lämpligheten av att något körkortstillstånd meddelas.

4.4 Förfarandet i körkortsärenden m.m.

4.4.1 Beslut om villkor för automatväxlat fordon

Förslag: Vägverket ges befogenhet att besluta om villkor innebärande krav på automatväxlat fordon, om villkoret inte är medicinskt betingat.

Skäl för förslaget: Genom villkor som följer av 3 kap. 10 § körkortslagen (1998:488) får den behörighet som följer av ett körkortstillstånd eller körkort begränsas. Ett villkor kan således avse en begränsning till ett fordon med viss utrustning, exempelvis automatväxlad bil.

Enligt 34 a § körkortsförordningen (1977:722) i dess äldre lydelse hävdades ett villkor om automatväxlat fordon, som inte var medicinskt betingat, automatiskt vid godkänt förarprov för manuellt växlad bil. Vägverket beslutade då, utan medverkan av länsstyrelserna, om förnyelse av körkortet. Motsvarande bestämmelse finns inte i nuvarande körkorts författningar.

För att underlätta handläggningen vid hävande av villkor för automatväxlat fordon bör Vägverket i 7 kap. 3 § körkortslagen

ges befogenhet att besluta, att ett villkor med krav på automatväxlat fordon skall upphöra att gälla, om körkortsinnehavaren avlägger ett godkänt körprov på ett manuellt växlat fordon av det slag som villkoret avser och detta inte är medicinskt betingat. Vägverket bör också i övrigt ges befogenhet att besluta om villkor rörande automatväxlat fordon om villkoret inte är medicinskt betingat. En sökande kan exempelvis infinna sig till ett körprov med ett automatväxlat fordon, utan att ett sådant villkor har meddelats i körkortstillståndet. För att förenkla handläggningen bör då Vägverket få fatta ett beslut om ett sådant villkor som inte är medicinskt betingat.

4.5 Forumbestämmelser

Förslag: Om en person inte är folkbokförd eller vistas i Sverige, handläggs frågan om giltighet av ett utländskt körkort eller om körkortsingripande av länsstyrelsen i det län där ett ingripande eller en straffbelagd förseelse har skett. Om en sådan förseelse inte har skett i Sverige, handläggs frågan om körkortsingripande, i förekommande fall, av den länsstyrelse som meddelat det senast gällande körkortstillståndet. Länsstyrelse, som anges ovan, får hänskjuta ärenden enligt körkortslagen till annan länsstyrelse om sökanden begär det och länsstyrelsen finner det lämpligt.

Skäl för förslaget: Enligt 10 kap. 4 § körkortslagen (1998:488) skall frågor som enligt lagen skall prövas av en länsstyrelse handläggas av länsstyrelsen i det län där personen som frågan rör är folkbokförd eller, om denne inte är folkbokförd i Sverige, av länsstyrelsen i det län där han eller hon vistas. Saknar personen bestämd vistelseort i Sverige, handläggs frågan av länsstyrelsen i det län där ett ingripande eller en straffbelagd förseelse har skett.

Den sist nämnda meningen tillkom genom Trafikutskottets initiativ, 1997/98:TU11. Utskottet anförde bl.a. följande.

Ändringsförslaget skall ses mot bakgrund av önskvärdheten att göra det möjligt för en svensk myndighet att kunna vidta ett körkortsingripande mot en körkortshavare som flyttat ut ur riket eller mot t.ex. en bilande turist som kört ut från Sverige.

För att tydliggöra att nyssnämnda bestämmelse enbart tar sikte på situationer då ett körkortsingripande är aktuellt, bör aktuell mening ändras på så vis, att det i stället stadgas att saknar körkortshavare bestämd vistelseort i Sverige, prövas frågan om giltigheten av ett utländskt körkort eller om körkortsingripande av länsstyrelsen i det län där ett ingripande eller en straffbelagd förseelse har skett.

I 10 kap. 4 § körkortslagen regleras inte vilken länsstyrelse som är behörig att pröva fråga om körkortsingripande avseende ett svenskt körkort, då körkortshavaren varken är folkbokförd eller vistas i Sverige och förseelsen har skett utomlands. Frågan om ett körkortsingripande i ett sådant fall blir bara aktuellt, om något tvångsutbyte av körkortet inte har skett utomlands. Behörig länsstyrelse bör vara den länsstyrelse som meddelat det senast gällande körkortstillståndet.

Länsstyrelsen får hänskjuta ärenden enligt körkortslagen till annan länsstyrelse om sökanden begär det och länsstyrelsen finner det lämpligt.

5 En utvidgning av försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse

5.1 Allmänt

Gällande rätt

I den nuvarande försöksverksamheten med alkolås får personer, som gjort sig skyldiga till trafiknykterhetsbrott efter alkoholförtäring och som är folkbokförda i Västerbottens, Stockholms eller Östergötlands län, ansöka om att få delta i försöksverksamheten. Försökspersonernas behörighet att köra körkortspliktigt fordon begränsas till en viss personbil som utrustats med alkolås. Vidare skall försökspersonerna genom ett särskilt avtal förbinda sig att inställa bilen för kontroller av alkolåsutrustningen och att delta i olika tester. Om försökspersonen inte följer de uppställda villkoren eller uppför sig på sådant sätt att grund för ett nytt körkortsingripande föreligger, skall den villkorliga återkallelsen undanröjas och frågan om körkortsingripande tas upp till förnyad prövning. Rådets direktiv 91/439/EEG² av den 29 juni 1991 om körkort ger för närvarande inte möjlighet att ange godkänt alkolås som villkor för viss behörighet utan detta måste anges som en nationell kod i körkortet. De nationella koderna är inte harmoniserade med andra medlemsstater. Försökspersonen skall därför också genom avtal förbinda sig att endast köra i Sverige. Lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse trädde i kraft den 1 februari 1999 och upphör att gälla fem år efter ikraftträdandet.

² EGT L 237 s. 1 (Celex 31991L0439).

Vägverkets framställning om en utvidgad försöksverksamhet

I framställning den 10 december 2001 till Näringsdepartementet (Näringsdepartementet dnr N2001/11403/TP), vilken kompletterats med Vägverkets delutvärdering av försöksverksamheten, anför Vägverket att erfarenheterna av försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse är mycket goda. Enligt verket finns det en klart positiv tendens både vad gäller trafiksäkerhet och levnadsmönster för deltagarna. I december 2001 deltog ca 180 personer i försöksverksamheten och ca 50 personer hade vid samma tidpunkt genomfört och avslutat försöken. Vägverket anser att alkolåsen har en god teknisk tillförlitlighet. Några enstaka fel av alkolåset har dock konstaterats, men enligt verket beror driftstörningar på försökspersonens handhavande av alkolåset eller tekniska brister hos fordonet. Vägverket anför att få personer har deltagit i försöksverksamheten men att resultaten från denna kan läggas samman med de goda resultat avseende trafiksäkerheten som under senare år även uppnåtts i Kanada och USA på grund av alkolås.

Enligt Vägverket finns det ett antal brister i den nuvarande utformningen av försöksverksamheten med alkolås. Verket anser bl.a. att den geografiska begränsningen hindrar en uppbyggnad av en effektiv infrastruktur, exempelvis service och kontroll i län där det inte bedrivs någon försöksverksamhet, och att det är alltför restriktivt att begränsa försöksverksamheten till personbilar. Vägverket understryker att lagen om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse upphör att gälla den 1 februari 2004 och att det därför är viktigt att innan dess ta ställning till om försöksverksamheten skall förlängas eller permanentas.

Mot denna bakgrund föreslår Vägverket att försöksverksamheten med villkorlig återkallelse skall förlängas med fem år. Verket föreslår vidare att försöksverksamheten utvidgas till att avse hela landet och att försökspersonernas behörighet att köra körkortspliktigt fordon inte skall begränsas till en viss personbil som utrustats med alkolås, utan att

försöksverksamheten skall kunna omfatta alla förarbehörigheter i det tidigare körkortsinnehavet. Vägverket föreslår också att ett enstaka startförsök, där alkoholiset har fungerat genom att förhindra personen att köra i alkoholpåverkat tillstånd, inte längre skall medföra att försökspersonen utesluts från ett fortsatt deltagande i försöksverksamheten. Slutligen föreslår Vägverket att den person som har en villkorlig körkortsåterkallelse inte skall få något körkort under villkorstiden. Den som har en villkorlig körkortsåterkallelse skall i stället under färd medföra länsstyrelsens beslut om villkorlig körkortsåterkallelse och en giltig legitimationshandling.

Vägverkets delutvärdering av försöksverksamheten

Vägverket har i september 2001 gjort en första utvärdering av försöket omfattande en period av två år och fyra månader (den 1 februari 1999–den 31 maj 2001). Vid brytpunkten (den 31 maj) hade 22 personer genomfört och avslutat hela försöket. Under den utvärderade försökstiden har dock 237 personer ansökt om att få villkorlig återkallelse, varav sju personer har nekats sådan återkallelse av körkortet. En del personer, 42 stycken, har uteslutits under försökstiden. Vägverkets slutsatser av delutvärderingen är bl.a. att alkoholprogrammet medför klart förbättrade alkoholvanor och att en förbättrad trafiksäkerhet uppnås under försökstiden. Huruvida bestående effekter av alkoholprogrammet uppnås, återstår dock att undersöka.

5.2 Fortsatt giltighet av försökslagen

Förslag: Försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse skall pågå ytterligare fem år, dvs. till utgången av januari 2009.
--

Skäl för förslaget: Vid en bedömning huruvida försökslagstiftningen bör förlängas eller permanentas kan inledningsvis konstateras, att omfattningen av försöksverksamheten har varit begränsad. Antalet personer som genomfört och avslutat hela försöket med alkohol upp gick den 31 maj 2001 till 22 personer (i december 2001 till 50 personer). Man får dock beakta att den villkorliga körkortsåterkallelsen skall gälla i två år och att 186 personer deltog i försöksverksamheten under perioden den 1 februari 1999–den 31 maj 2001. Det är också viktigt att ta hänsyn till att försöksverksamheten endast pågått i tre län.

Med hänsyn till det ringa antalet deltagare i försöksverksamheten skulle det emellertid kunna hävdas, att det inte finns något egentligt behov av villkorlig körkortsåterkallelse. Försöksverksamheten skulle i så fall kunna avslutas den 31 januari 2004. Det finns dock skäl som talar för att försöksverksamheten bör pågå ytterligare några år. Just det förhållandet att verksamheten har varit så begränsad gör det svårt att dra några bestämda slutsatser. En förlängning av verksamheten, tillsammans med andra ändringar i denna som beskrivs nedan, skulle kunna ge ett bättre underlag för ett definitivt ställningstagande till om det behövs en permanent lagstiftning om villkorlig körkortsåterkallelse eller inte. Det gäller således att få tillräckliga erfarenheter av användning av alkohol under svenska förhållanden. Den alkoholanvändning som förekommer utomlands sker under andra förhållanden och förutsättningar. Sammanfattningsvis bör försöksverksamheten med villkorlig återkallelse pågå ytterligare fem år. Giltighetstiden för lagen om försöksverksamhet med villkorlig återkallelse bör därför förlängas till den 31 januari 2009.

Utvärdering av försöksverksamheten

Försöksverksamheten med alkohol syftar till att försöka utvärdera vilken effekt alkoholet kan ha på förekomsten av alkoholrelaterade trafikolyckor och allmänt på förekomsten av onyktra förare. Försöksverksamheten skall också ge kunskap om

alkoläset kan vara ett verksamt medel i samband med rehabiliteringsåtgärder för alkoholberoende. Utvärderingen av den pågående försöksverksamheten med alkohol sker genom jämförelser mellan försökspersonerna (alkoläs) och två olika kontrollgrupper, benämnda K1 och K2. Kontrollgrupp K1 utgörs av personer som dömts för rattfylleri i de län som inte är försökslän. Kontrollgrupp K2 består av personer i det tre försökslänen som dömts för rattfylleri, vilka valt att inte delta i försöksverksamheten. Vid tidpunkten för utvidgningen av försöksverksamheten kommer K1-gruppen att vara tillräckligt stor för att tillåta adekvata jämförelser mot försökspersonerna. Efter utvidgningen av försöksverksamheten kommer K2-gruppen att bli tillräckligt stor för att en tillförlitlig utvärdering av försöksverksamheten skall kunna göras.

5.3 Utformningen av försöksverksamheten

5.3.1 Vilka län skall omfattas av försöksverksamheten?

Förslag: Försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse skall omfatta hela landet.
--

Skäl för förslaget: Vägverket föreslår att försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse inte längre skall vara begränsad till några län, utan att verksamheten bör omfatta hela landet.

Som tidigare redovisats, jfr avsnitt 4.2, har omfattningen av verksamheten varit begränsad, och det är därför svårt att dra några bestämda slutsatser enbart utifrån Vägverkets framställning eller den delutvärdering som verket har presenterat. Den geografiska avgränsningen av försöksverksamheten kan vara en av orsakerna till det alltför begränsade underlaget för utvärdering av verksamheten. Försöksverksamheten syftar till att få erfarenheter om den

tekniska tillförlitligheten av alkolåset och vilken effekt bruket kan medföra. Det bör framhållas att Vägverket har studerat användningen och funktionen av den typ av alkolås som används i Alberta, Kanada. Det aktuella låset anses ytterst tillförlitligt. Alkolåset anses i Alberta vara ett effektivt hinder mot att föraren kör bilen påverkad av alkohol. Den automatiska registreringen av olika uppgifter har fungerat utmärkt. Vägverket har vidare grundligt studerat, hur utrustningen fungerar under svenska förhållanden och funnit att alkolåset har en hög teknisk tillförlitlighet. De fel som uppkommit beträffande alkolåsen beror ofta på försökspersonens handhavande av låset eller tekniska brister hos fordonet. För att få tillräckligt många försökspersoner, med skiftande förhållanden, att delta i verksamheten förefaller det krävas en utvidgning av försöksverksamheten med alkolås, så att den blir rikstäckande. Alla länsstyrelser bör således få besluta om villkorlig körkortsåterkallelse.

5.3.2 Vilka fordon och förarbehörigheter skall omfattas av försöksverksamheten?

Förslag: Försöksverksamheten med alkolås skall omfatta de fordonstyper som ingår i förarbehörigheterna B, BE, C, CE, D och DE. Försökspersonernas behörighet att köra ett körkortspliktigt fordon skall inte begränsas till ett specifikt fordon utan till sådana fordon som utrustats med ett godkänt alkolås.

Skäl för förslaget: I förarbetena till lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse (prop. 1997/98:124 s. 59) anförde regeringen bl.a. följande. Rent tekniskt finns det inte något som hindrar att även andra typer av körkortspliktiga fordon än personbilar förses med alkolås. Det framstår dock som mindre lämpligt att låta en försöksverksamhet som den föreslagna omfatta andra körkortsbehörigheter. Tyngre fordon i körkortskategorierna C,

CE, D eller DE kan sägas vara farligare i sig genom sin tyngd och storlek än personbilar och kraven på omdöme och skicklighet ställs högre på förare av denna typ av tunga lastbilar och bussar med eller utan tunga släpfordon. Motorcyklar som kräver behörighet A eller A1 är av olika skäl inte lämpade för försöksverksamheten och används dessutom i allmänhet endast under en begränsad del av året.

Försöksverksamheten med alkolås har nu pågått under några år med ett begränsat antal deltagare. Försöksverksamheten visar ett positivt resultat bl.a. avseende den tekniska tillförlitligheten av utrustningen. Försöksverksamheten bör utvidgas till att avse fler fordon än personbilar och fler förarbehörigheter. På så vis blir försöksverksamheten mer omfattande, vilket underlättar en utvärdering. Om ett alkolås monteras i ett tyngre fordon blir det också svårare att köra fordonet i onyktert tillstånd, och det är positivt ur trafiksäkerhetssynpunkt. Det underlättar vidare för enskilda som kan behålla sina arbeten som exempelvis lastbils- och bussförare. Vid en sådan bedömning bör utvidgningen omfatta hela förarbehörigheten B och behörigheterna BE, C, CE, D eller DE. Av de skäl som regeringen tidigare angivit bör en utvidgad försöksverksamhet emellertid inte omfatta motorcyklar, förarbehörigheterna A och A1.

Fordon med alkolås

Enligt den nuvarande bestämmelsen i 2 § lagen om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse skall försökspersonernas behörighet att köra ett körkortspliktigt fordon begränsas till en viss personbil som utrustats med alkolås. Bilens registreringsnummer är angivet på körkortet. Enligt förslag skall dock försöksverksamheten inte längre begränsas till personbilar. Om begränsningen i behörigheten knyts till ett alkolås i stället för ett specifikt fordon, underlättar detta för försökspersoner att byta bil. Alkolåset måste då genom Aktiebolaget svensk Bilprovning försorg flyttas över till ett nytt

fordon. Försökspersonernas behörighet bör således begränsas till fordon, som är utrustade med ett alkolås.

5.3.3 Alkolås i yrkesmässig trafik

Förslag: Den som har villkorlig körkortsåterkallelse får köra ett fordon i yrkesmässig trafik, om förutsättningarna i övrigt är uppfyllda för detta.

Skäl för förslaget

Yrkesmässig trafik

Med yrkesmässig trafik avses enligt yrkestrafiklagen (1998:490) trafik i vilken personbil, lastbil, buss, terrängmotorfordon eller traktortåg med förare mot betalning ställs till allmänhetens förfogande för transporter av personer eller gods (1 kap. 1 §).

Yrkesmässig trafik kan drivas som linjetrafik, taxitrafik, beställningstrafik med buss eller godstrafik (1 kap. 3 §).

Yrkesmässig trafik får, utom trafikhuvudmans rätt att driva viss linjetrafik, drivas endast av den som har trafiktillstånd (1 kap. 3 §). Trafiktillstånd får endast ges till sådana fysiska och juridiska personer som med hänsyn till yrkeskunnande, ekonomiska förhållanden och gott anseende bedöms vara lämpliga att driva verksamheten (2 kap. 5 §). Vid prövningen av sökanden i fråga om kravet på gott anseende skall beaktas sökandens vilja och förmåga att fullgöra sina skyldigheter mot det allmänna, laglydnad i övrigt och andra omständigheter av betydelse. Kravet på gott anseende anses inte uppfyllt av den som dömts för bl.a. allvarliga eller upprepade överträdelse av bestämmelser av väsentlig betydelse för trafiken eller trafiksäkerheten (2 kap. 11 §). Trafiktillstånd gäller i allmänhet tills vidare (2 kap. 14 §). För att bedriva bl.a. taxitrafik tillkommer krav på att varje taxiförare skall ha taxiförarlegitimation (3 kap. 1 §).

I förarbetena till yrkestrafiklagen (prop. 1997/98:63 s. 69) uttalades bl.a. följande beträffande kravet på gott anseende, vandel. Det förtjänar särskilt framhållas, att all brottslighet som hänger samman med trafikregler och bestämmelser för att främja trafiksäkerheten liksom tidigare skall beaktas, när en persons lämplighet i tillståndshänseende bedöms. Detta synsätt bör även råda vid vandelsprövning inför en ansökan om den särskilda förarlegitimationen för taxi. Bestämmelser om trafiken och trafiksäkerheten hänger så intimt samman med verksamheten i ett trafikföretag, både tillståndshavarens och förarens yrkesutövning, att överträdelser av sådana bestämmelser utan tvekan skall vägas in i en bedömning av en persons lämplighet i dessa hänseenden. Med den utgångspunkten elimineras också risken för motstridiga bedömningar i fråga om en person, som lämplighetsprövas såväl för tillstånd till taxitrafik som för taxiförarlegitimation.

Reglerna för att uppfylla kravet på gott anseende har preciserats i yrkestrafiklagen i enlighet med gällande EG-bestämmelser, jfr. prop. 1997/98:63 s. 68 och rådets direktiv 96/26/EG³ av den 29 april 1996 om rätt att yrkesmässigt bedriva person- och godstransporter på väg och om ömsesidigt erkännande av utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis för att främja ett effektivt utnyttjande av dessa transportörers etableringsrätt på området för nationella och internationella transporter.

Frågor om trafik tillstånd prövas av länsstyrelsen i det län där sökanden är folkbokförd eller, om sökanden är en juridisk person, av länsstyrelsen i det län där företagets eller verksamhetens ledning finns (2 kap. 2 §). Frågor om taxiförarlegitimation prövas av länsstyrelsen i det län där sökanden eller innehavaren är folkbokförd.

En utvidgning av försöksverksamheten till att avse fler förarbehörigheter medför att fler typer av fordon, exempelvis bussar och lastbilar, omfattas av verksamheten. En betydande del

³ EGT L 124, 23.5.1996 s. 1 (Celex 31996L0026).

av dessa fordon används i yrkesmässig trafik, och det är därför inte lämpligt att utesluta sådan trafik från försöksverksamheten.

Antalet yrkesförare

Under 2001 fanns det ca 900 000 körkortshavare med högre förarbehörigheter (C, CE, D, och/eller DE). Av dessa var omkring 400 000 yrkesförare av olika slag.

Det fanns under 2001 ca 13 300 taxibilar. Eftersom man räknar med 1,5 förare per bil, innebär det att det fanns ungefär 20 000 aktiva taxiförare under aktuellt år.

Under 2001 fanns det ca 7000 åkerier varav de flesta var enmansföretag med bara en lastbil.

Under samma år fanns 45 000 lastbilar registrerade enligt yrkestrafiklagen. Därutöver fanns ca 260 000 s.k. firmabilar (fordon som används i förvärvsverksamhet men inte i yrkesmässig trafik, exempelvis fordon som transporterar företagets egna produkter).

Återkallelse av trafiktillstånd

De krav som ställs på innehavare av trafiktillstånd är i princip desamma vid prövningen av en ansökan som i en tillsynssituation. Det är dock vanligt att tillsynsmyndigheterna ställer något högre krav i fråga om en ny sökande än beträffande den som redan har ett tillstånd. De närmare grunderna för återkallelse av trafiktillstånd i yrkestrafiklagen (5 kap. 1 §) har utformats till följd av Sveriges medlemskap i EU, jfr. prop. 1997/98:63 s. 73. Om förutsättningarna för tillstånd, bl.a. att den som innehar tillståndet har ett gott anseende, inte längre föreligger, skall tillståndet återkallas (5 kap. 1 §).

Begångna trafikbrott av viss betydelse beaktas vid lämplighetsprövningen för trafiktillstånd. I förarbetena till yrkestrafiklagen (prop. 1997/98:63 s. 68 f) uttalas bl.a. följande. Det är av avgörande vikt att en tillståndshavare respekterar de

bestämmelser som reglerar transportbranschen. Det är här fråga om yrkestrafikförfattningarnas bestämmelser, arbets- och vilotidsbestämmelser, hastighets- och belastningsbestämmelser eller andra bestämmelser som är väsentliga för säkerheten vid utövande av transportverksamhet. – Det förtjänar särskilt framhållas att all brottslighet som hänger samman med trafikregler och bestämmelser för att främja trafiksäkerheten liksom tidigare skall beaktas när en persons lämplighet i tillståndshänseende bedöms.

Det trafiknykterhetsbrott som ligger till grund för en återkallelse av körkort kan således i vissa fall medföra, att ett trafiktillstånd återkallas. Det kan därför uppkomma situationer, då en person får villkorlig återkallelse samtidigt som hans trafiktillstånd återkallas. Med hänsyn till vad som anförts ovan om bl.a. vandelskravet och den anknytning som finns till rådets direktiv 96/26/EG, kan det inte komma i fråga att ge avkall på yrkestrafiklagens lämplighetskrav.

Återkallelse av taxiförarlegitimation

Som framgått ovan får en personbil eller en lätt lastbil föras i linjetrafik eller taxitrafik endast av den som har taxiförarlegitimation. Det grundläggande krav som ställs på föraren är givetvis innehav av körkort.

I förarbetena till yrkestrafiklagen (prop. 1997/98:63 s. 91) uttalas bl.a. följande. Överträdelse av trafikregler medför naturligen oftast att förarens körkort sätts i fråga. I allmänhet är det givetvis tillräckligt att körkortet återkallas. Om så inte sker eller om ett sådant ingripande av någon anledning drar ut på tiden eller om återkallelsetiden för körkortsåterkallelsen inte bedöms vara tillräcklig vad avser taxiförarlegitimationen, bör det emellertid finnas möjlighet att återkalla legitimationen.

Det kan således uppkomma situationer, då en person får villkorlig körkortsåterkallelse samtidigt som hans taxiförarlegitimation återkallas. Det blir fallet om det påkallas av de särskilda vandelskraven i yrkestrafiklagen. Mot bakgrund av vad som

anförts beträffande återkallelse av trafik tillstånd kan det inte komma i fråga att föreslå ändringar i yrkestrafiklagen för att undvika sådana lägen.

5.4 Konsekvenser av misskötsamheten hos försökspersonen

Bedömning: Ett enstaka startförsök eller några få sådana försök där körkortshavaren provat att starta bilen i påverkat tillstånd skall inte medföra att försökspersonen utesluts ur försöksverksamheten.

Skälen för bedömningen: Om körkortshavaren försöker starta bilen i påverkat tillstånd eller försöker manipulera alkoläset, registreras detta i instrumentets minne och upptäcks vid de återkommande kontrollerna. Mer än ett enstaka sådant försök bedöms som ett brott mot det avtal som försökspersonen förbundit sig att följa och föranleder att försökspersonen utesluts ur försöksverksamheten, jfr prop. 1997/98:124 s. 62. Bl.a. mot bakgrund av att syftet med försöksverksamheten är att få fram ett underlag för ett definitivt ställningstagande till om det behövs en permanent lagstiftning eller inte, bör inte ett enstaka misslyckat startförsök eller några få sådana försök leda till att körkortshavarens deltagande i försöksverksamheten avbryts. För utvärderingen av försöksverksamheten med alkolås kan det också vara av intresse att få fram uppgifter om sådana försök. Det misslyckade startförsöket bör tas upp av läkaren vid nästkommande läkarbesök för att påpekas och diskuteras. Ett flertal sådana försök bör dock medföra att försökspersonen utesluts ur försöksverksamheten. Att försöka manipulera alkoläset bör dock bedömas vara en mera allvarlig överträdelse, varför ett enstaka sådant försök bör leda till uteslutande ur försöksverksamheten.

5.5 Körkort vid villkorlig återkallelse

Bedömning: Den som fått en villkorlig körkortsåterkallelse skall ha körkort under villkorstiden.

Skälen för bedömningen: I förarbetena till lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse (prop. 1997/98:124 s. 59) uttalas bl.a. följande. Försökspersonerna skall genom ett särskilt avtal förbinda sig att endast köra i Sverige. Ett svenskt körkort gäller i enlighet med rådets direktiv 91/439/EEG av den 29 juli 1991 om körkort inom hela Europeiska unionen. Körkortsdirektivet ger för närvarande inte möjlighet att ange godkänt alkoholås som villkor för viss behörighet, utan detta måste nu anges som nationell kod. Eftersom nationella koder inte är harmoniserade, kan sådana koder inte tolkas i andra medlemsstater. Var och en som deltagit i försöksverksamheten skall därför genom särskilt avtal förbinda sig att endast köra fordonet i Sverige.

Enligt Vägverkets uppfattning skall den som fått en villkorlig körkortsåterkallelse inte ha något körkort under villkorstiden. Försökspersonen skall i stället under färd medföra länsstyrelsens beslut om villkorlig körkortsåterkallelse och giltig legitimationshandling. Enligt verket skulle ett sådant förfarande undanröja risken för obehörigt utnyttjande av körkortet utomlands.

Som redovisats ovan skall försökspersonen genom ett särskilt avtal förbinda sig att endast köra i Sverige. Om detta inte följs, skall länsstyrelsen undanröja den villkorliga återkallelsen och på nytt pröva frågan om körkortsingripande med anledning av brottet, som föranledde den villkorliga återkallelsen. Detta borde vara tillräckligt för att avhålla försökspersoner från att köra utomlands. Med hänsyn härtill och till att det saknas utredning om förekomsten av sådan misskötsamhet finns det inte ett underlag för att nu föreslå någon lagändring beträffande försökspersonernas körkort.

6 Ändringar i lagen (1998:493) om trafikskolor

6.1 Krav på trafiklärare och utbildningsledare m.m.

Förslag: Vägverket får möjlighet att begränsa ett godkännande som trafiklärare eller utbildningsledare till att avse en förarbehörighet eller flera sådana behörigheter. Kravet på körkortsinnehav för godkännande som trafiklärare eller utbildningsledare skall avse tre års sammanlagt innehav i stället för obrutet innehav.

Skäl för förslaget:

Begränsning av godkännande som trafiklärare och utbildningsledare

Enligt 4 § lagen (1998:493) om trafikskolor får endast den godkännas som trafiklärare eller utbildningsledare som har fyllt 21 år och sedan minst tre år har körkort för det slag av fordon som utbildningen avser. Godkännande som trafiklärare kan begränsas till att avse utbildning på andra fordon än motorcyklar. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om kompetenskrav för trafiklärare och utbildningsledare. I förordningen (1998:978) om trafikskolor och i Vägverkets föreskrifter ställs kompletterande krav på dessa befattningar.

Ett av dessa krav är att trafiklärare måste genomgå en särskild utbildning för att få bedriva undervisning avseende motorcyklar, utöver den utbildning han genomgått för att få den ifrågavarande förarbehörigheten. Det finns därför en bestämmelse i 4 § lagen om trafikskolor om att ett godkännande som trafiklärare kan

begränsas till att gälla andra fordon än motorcykel. Det kan t.ex. finnas trafiklärare som är synnerligen skickliga i sitt yrke men som på grund av fysiskt handikapp inte kan hantera en motorcykel. För utbildningsledare finns ingen sådan möjlighet att begränsa godkännandet. En utbildningsledare har till uppgift att bl.a. vara handledare för trafikläraren och att ansvara för all trafikundervisning. För godkännande som utbildningsledare krävs bl.a. att man har arbetat som trafiklärare under två år. Utbildningsledarskapet är således en påbyggnad av den yrkesmässiga kompetensen hos trafiklärare. Det kan mot bakgrund härav vara rimligt att en begränsning av godkännandet som trafiklärare även får gälla vid godkännandet av utbildningsledaren, om han eller hon inte har genomgått den särskilda utbildningen för motorcykel.

Enligt uppgifter från Vägverket kan det dock bli aktuellt att föreskriva om särskilda utbildningar för fler fordon än motorcyklar. Vägverket bör därför få möjlighet att begränsa ett godkännande som trafiklärare eller utbildningsledare till att avse en förarbehörighet eller flera sådana behörigheter. Skolor med utbildning för vissa behörigheter behöver då inte ha utbildningsledare med samtliga behörigheter. En trafikskola som tillhandahåller utbildning för samtliga förarbehörigheter kan därmed också ha flera utbildningsledare som har ansvar för olika delar av utbildningen.

Krav på trafiklärare och utbildningsledare

Såsom redovisats får endast den som har fyllt 21 år och sedan minst tre år körkort för det slag av fordon som utbildningen avser godkännas som utbildningsledare eller trafiklärare. Av lagstiftningens utformning följer att tidskravet även gäller vid trafiklärarens eller utbildningsledarens erhållande av tillkommande förarbehörigheter. Av praktiska skäl finns det anledning att låta tidskravet endast avse körkort med förarbehörighet B. Ett annat förfarande leder till att det tar oskäligt lång tid att bli godkänd som trafiklärare eller utbildningsledare för

tillkommande förarbehörigheter. Det är vidare så att körkort med behörigheten C eller D får utfärdas endast för den som tidigare har körkort med behörigheten B, jfr 3 kap. 6 § körkortslagen (1998:488).

Körkortsinnehavet med förarbehörighet B skall inte behöva vara obrutet under angiven tidsrymd (tre år). På så vis kommer det inte att ställas olika krav härvidlag på exempelvis handledare vid privat övningskörning, jfr avsnitt 3.3.3, och den som skall godkännas som trafiklärare eller utbildningsledare, vilka i sin yrkesutövning enbart arbetar med trafikutbildning och trafiksäkerhetsarbete. Bestämmelsen om krav på obrutet innehav av körkort kan vidare oskäligt drabba den som har ambitionen att bli t.ex. trafiklärare, exempelvis om en sådan person under eller strax före utbildningen till trafiklärare blir föremål för återkallelse av körkort, vilket i praktiken oavsett spärrtidens längd medför ett yrkesförbud under flera års tid.

7 Kostnader och ikraftträdande

7.1 Kostnader

7.1.1 Kostnader som har anknytning till ändringar i körkortslagen (1998:488) m.m.

Allmänt

Förslagen om bl.a. återfående av körkort efter återkallelse och intyg om förarutbildning innebär att den administrativa hanteringen av körkortsärenden förenklas. Detta kommer att medföra kostnadsminskningar hos körkortsmyndigheterna. Förslagen påverkar inte den enskildes kostnader i någon större utsträckning.

Förslagen består till största delen av förenklingar av bestämmelser, som innebär att körkortslagstiftningen blir mera tillgänglig för den enskilde.

Förarbehörighet m.m.

Promemorian innehåller förslag om bl.a. förarbehörighet, medgivande att köra lastbil och buss inom garage-, verkstads- eller bensinstationsområde, ogiltighet av körkortstillstånd, intyg om förarutbildning, ålderskrav vid övningskörning och ansökan om körkortstillstånd. Förslagen bedöms inte komma att leda till ökade kostnader för det allmänna. I viss utsträckning kan förslagen innebära förenklingar och effektiviseringar för företag och enskilda.

Handledare

Enligt förslaget i promemorian skall det vid privat övningskörning inte längre krävas att den som har uppsikt över privat övningskörning är godkänd som handledare. Vägverket sköter hanteringen av bevis om handledare m.m. och länsstyrelserna handlägger ansökningar om godkännande som handledare. Förslaget innebär därför en resursbesparing när detta handlägningsförfarande tas bort. För länsstyrelsernas del kan besparingen beräknas till ca 3 200 000 kr per år. Förslagen medför förenklingar för enskilda. Det kommer inte längre finnas krav på sammanhängande körkortsinnehav för handledare och detta möjliggör privat övningskörning i många fall där sådan i dag inte tillåts, vilket kan innebära avsevärda besparingar för enskilda.

Ändringar i lagen (1998:493) om trafikskolor

Lagstiftningen kommer inte att leda till ökade kostnader för det allmänna. Den nya regleringen kommer att leda till ökade möjligheter för effektivisering för trafikskolorna.

7.1.2 Kostnader som har anknytning till en utvidgad försöksverksamhet med alkolås

Allmänt

I försöksverksamheten berörs, förutom den enskilde körkortshavaren, Vägverket som huvudman för försöket, länsstyrelserna som beslutande myndigheter, alkolåsuthyrare, AB svensk Bilprovning (ASB) för inmontering och kontroll av alkolåsutrustning, samtliga polismyndigheter i samband med bl.a. trafikkontroller och läkare för tester av försöksdeltagare.

Försöksverksamheten utvärderas av Karolinska Institutet och Statistiska Centralbyrån (SCB).

Körkortshavarna

Berörda körkortshavare svarar för kostnader som har anknytning till alkolåset, dvs. hyra, inmontering, återkommande kontroller och urmontering av alkolåset. Körkortshavaren svarar vidare för egna kostnader i samband med besök vid ASB:s lokaler och hos läkare. Kostnaderna för läkarbesök, ca 1 500 kr per besök var tredje månad, belastar försöksdeltagarna. Den nuvarande totala kostnaden för en körkortshavare kan uppskattas till mellan 35 000 och 40 000 kr. Dessa kostnader bör även fortsättningsvis åvila deltagarna. I sammanhanget bör påpekas att möjligheten att kunna fortsätta att köra bil i många fall kan ge tillfälle för försöksdeltagarna att fortsätta med sin yrkesutövning. Körkortshavarna kommer dock att belastas med ytterligare kostnader, se avsnittet om länsstyrelserna nedan. En ambition bör emellertid vara att kostnaderna på sikt bör minska för körkortshavarna.

Vägverket

Vägverkets kostnader till följd av förslaget är av tre slag, dels kostnader som följer huvudmannaskapet, dels kostnader för godkännande av inmontering av alkolås dels också kostnader för förnyelse av körkort.

Huvudmannaskapet pågår under den tid som försöksverksamheten pågår. Försöksverksamheten pågår för närvarande och Vägverket har därför redan genomfört en del av arbetet med information och föreskrifter. Det kan dock finnas ett behov av kompletteringar av exempelvis föreskrifter. Vägverket skall vidare lämna länsstyrelserna råd och samla den information som verksamheten ger. När försöket avslutats skall

sammanställningar och slutrapporter utarbetas. Uppgifterna skall rymmas inom Vägverkets ordinarie anslag.

Vägverket prövar om utförda installationer av alkolås skall godkännas. Antalet godkända installationer per år kan förväntas öka. Uppgiften skall rymmas inom Vägverkets ordinarie anslag.

Körkortshavare som medges villkorlig återkallelse får sina körkort försedda med villkoret att alkolås skall användas. Körkortet förses med villkoret genom Vägverkets försorg, som förnyar körkortet. På samma sätt tas villkoret bort när prövotiden upphör genom att Vägverket förnyar körkortet. Denna verksamhet bedrivs inom ramen för den ordinarie verksamheten vid Vägverkets Trafikregisteravdelning.

Den utvidgade försöksverksamheten kommer huvudsakligen att medföra kostnader för samordning och utvärdering av verksamheten. Inledningsvis kommer det också att krävas nya föreskrifter, rekrytering av exempelvis läkare och utbildning av personal hos länsstyrelserna. Det krävs samordning av dessa verksamheter. Erfarenheten visar att Vägverkets kostnader för försöksverksamheten avtar efter några år för att sedan kvarstå i en mer begränsad omfattning. Vägverkets kostnader kan bedömas vara ca 5 000 000 kr året före en utvidgning av försöksverksamheten, varav 3 000 000 kr utgör redan budgeterade kostnader för nuvarande verksamhet inklusive utvärdering och stöd till länsstyrelserna. Kostnaderna om 2 000 000 kr utöver budgeterad kostnad avser kostnader för arbete med föreskrifter och framför allt kostnader för introduktion och utbildning av läkare och personal hos länsstyrelserna. Efter utvidgningen av försöksverksamheten bedöms verkets kostnader första året till 3 000 000 kr för att sedan resterande tid under försöksverksamheten vara ca 2 500 000 kr per år, varav 2 000 000 kr utgör kostnader för utvärdering av verksamheten. Dessa kostnader skall belasta Vägverkets anslag som sektorsansvarig myndighet för vägtrafiksäkerheten. Detta föranleder inte någon ökning av Vägverkets anslag.

Länsstyrelserna

En utvidgad försöksverksamhet kommer att få till följd att fler tjänstemän kommer att beröras av försöket, vilket medför ett ökat behov av information och utbildning. De tjänstemän som berörs har vana och kompetens att avgöra frågor av liknande slag. Ett ärende om villkorlig körkortsåterkallelse bör därför inte kräva längre handläggningstid än andra ärenden som rör körkortsingripande. Det krävs också en viss administrativ bevakning av de aktuella körkortshavarna som medges villkorlig återkallelse. Om villkoren inte följs utgör det grund för ett upphävande av den villkorliga återkallelsen, varvid frågan om körkortsingripande tas upp till ny prövning.

Länsstyrelsernas kostnader täcks för närvarande huvudsakligen av Vägverket och endast till en mindre del av avgifter. Detta har ansetts vara skäligt med hänsyn till att länsstyrelserna har fått skapa modeller för hanteringen av försöksverksamheten. I en utökad försöksverksamhet med alkohol finns det inte skäl att behålla detta system. Med den föreslagna utformningen av verksamheten kan det uppskattas att antalet försökspersoner per år kommer att uppgå till mellan 1 500 och 2 000 personer (i nuvarande verksamhet deltar ca 180 personer i tre län. En omräkning av detta antal till alla län inklusive en viss ökning av deltagarantalet ger vid handen att antalet försökspersoner kan uppskattas till 1 500 personer för hela landet. Det är dock skäligt att anta att antalet försökspersoner kan variera mellan 1 500–2 000 stycken per år). Länsstyrelsernas kostnader beräknas till mellan 10 650 000 kr och 14 200 000 kr per år. Medel för att täcka dessa kostnader skall tillföras länsstyrelserna genom avgifter från försöksdeltagarna. En översyn bör dock ske över vilka arbetsuppgifter avseende alkohol ska åvila länsstyrelserna respektive Vägverket. Syftet med en sådan översyn är att på sikt försöka få ned kostnaderna för försöksdeltagarna.

Den initiala utbildningskostnaden vid en utvidgning av försöksverksamheten till alla länsstyrelser bör belasta Vägverkets anslag som sektorsansvarig myndighet för trafiksäkerheten.

Uthyraren

Uthyraren av alkolås svarar exempelvis för att ASB:s tekniker får den utbildning och information som de behöver för sina uppgifter. Kostnaderna för denna insats ingår i körkortshavarens hyresavgift.

ASB

ASB svarar för inmontering, kontroll och urmontering av alkolåsutrustningen. Samtliga kostnader för teknikernas arbete ingår i kostnaderna för alkolåset, och skall således betalas av körkortshavaren. En utvärdering bör göras om ASB fortsatt skall ha dessa arbetsuppgifter.

Polismyndigheterna

Polismyndigheternas insatser består i att i samband med bl.a. trafikkontroller kontrollera att förare med villkorligt återkallade körkort endast kör bilar som är utrustade med alkolås. Polismannen måste veta vad angiven kod på körkortet innebär och kunna kontrollera att alkolåset fungerar. Rikspolisstyrelsen och Vägverket har redan tidigare tagit fram information om alkolås. Polismyndigheternas och Rikspolisstyrelsens insatser med anledning av den utvidgade försöksverksamheten skall rymmas inom den ordinarie verksamheten.

Läkare

En väsentlig del av försöksverksamheten utgör tester och intervjuer som utförs av läkare. I princip utför läkaren det arbete som krävs för ett särskilt utlåtande enligt 3 kap. 1 andra stycket körkortsförordningen (1998:980). Om sökanden fem år före ansökan om körkortstillstånd har fällts till ansvar för grovt rattfylleri, skall det nämligen till ansökningen fogas ett särskilt

läkarutlåtande som styrker ett nyktert levnadssätt. Detta innebär att varje försöksdeltagare i försöksverksamheten genomgår minst tre tester och intervjuer hos läkare. Deltagare i försöksverksamheten som haft 1,0 promille alkoholkoncentration eller mer i blodet genomgår således en sådan läkarundersökning tidigare än som annars blivit fallet, dvs. efter utlöppt spärrtid. Det innebär att arbetsuppgifterna tidigareläggs mot vad som skulle bli fallet utan försöksverksamheten. Vidare skulle i vissa fall arbetsuppgifterna inte uppkomma, nämligen om patienten inte räknade med att få ett nytt körkort.

I nuvarande försöksverksamhet deltar endast läkare med anknytning till Landstingen. Det finns emellertid inget hinder att även privatläkare kommer att inbegripas vid en utvidgning av försöksverksamheten. Läkarbesöken betalas för närvarande av försökspersonerna. Kostnaderna baseras på taxa som fastställs av respektive landsting och kostnaderna varierar därför något mellan försökslänen. Försöksverksamheten med alkohol kan, efter föreslagen utvidgning, antas ta ca fyra läkartjänster på heltid i anspråk, vilket inte kan anses utgöra någon större belastning för samhället. Beräkningen baseras på att deltagarna gör sex extra läkarbesök under villkorstiden, dvs. tre läkarbesök per år och att varje besök, inklusive rapportskrivning, tar en timme. En heltidstjänst för läkare beräknas omfatta 1 600 arbetstimmar per år.

7.2 Ikraftträdande

Ändringarna i lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse föreslås träda i kraft den 1 oktober 2003. Lagändringarna i övrigt föreslås träda i kraft den 1 juni 2003. Giltighetstiden för lagen om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse förlängs till den 31 januari 2009.

7.2.1 Övergångsbestämmelser

Körkortslagen (1998:488)

Tidpunkten för en ansökan om utfärdande av körkort efter återkallelse skall inte längre inverka på om förarprov skall avläggas eller inte. Den nya lydelsen av 5 kap. 14 § körkortslagen bör kunna åberopas också av en person som fått körkortet återkallat före ikraftträdandet, den 1 juni 2003. Beträffande körkort som återkallats före den 1 juni 1998 saknas dock, på grund av tidigare gallringsbestämmelser, säkra uppgifter om återkallelsegrund och spärrtider. Vägverket saknar i sådant fall underlag för en prövning av en ansökan om utfärdande av nytt körkort efter återkallelse.

Lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse

För den som fått ansökan om villkorlig körkortsåterkallelse beviljad och för vilken villkorstiden inte löpt ut innan ikraftträdandet den 1 oktober 2003, skall de äldre bestämmelserna fortsätta att tillämpas. Då villkorstiden inte löpt ut före ikraftträdandet, finns dock möjlighet att ansöka om villkorlig körkortsåterkallelse enligt de nya bestämmelserna. Villkorstiden skall i ett sådant fall räknas från dag då det första beslutet om villkorlig återkallelse meddelades.

För den som fått ansökan om villkorlig körkortsåterkallelse beviljad och för vilken villkorstiden inte löpt ut innan lagen upphör att gälla den 31 januari 2009, skall bestämmelserna fortsätta att tillämpas.

8 Författningskommentarer

8.1 Förslag till lag om ändring i körkortslagen (1998:488)

2 kap.

7 §

Ändringen i bestämmelsen medför att den som har behörighet B också får köra fyrhjulig motorcykel. De närmare övervägandena avseende detta förslag finns i avsnitt 3.1.1.

11 §

Ändringen av paragrafen medför att den som fått sitt körkort med behörigheten B återkallat också kan få ett medgivande att köra personbil.

3 kap.

1 §

Har ett körkort blivit ogiltigt exempelvis på grund av att det inte har förnyats efter föreläggande, eller att körkortshavaren har begärt att körkortet skall bli ogiltigt får ett nytt körkort utfärdas, om sökanden efter ogiltigheten har meddelats ett körkortstillstånd. Kravet på att en ansökan om körkortstillstånd skall göras inom ett år från det att behörigheten upphörde att gälla eller körkortet blev ogiltigt, för att sökanden skall undvika att avlägga ett nytt förarprov, tas bort. Se härom i avsnitt 3.2.1.

2a §

Bestämmelsen motsvarar 16 § 10 och 20 § körkortslagen (1977:477). De närmare övervägandena avseende detta förslag finns i avsnitt 3.2.2.

4 §

Kravet på intyg om förarutbildning för att få genomföra förarprov för behörigheterna A, A1 eller B anses inte fylla någon praktisk funktion, och därför tas kravet på uppvisande av ett sådant intyg bort.

6 §

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 3.3.4.

7 §

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 3.3.4.

7 a §

För att förtydliga körkortslagen (1998:488) bör det regleras att det inte finns något krav på körkortstillstånd vid körprov om sökanden redan har ett körkort med behörighet med villkor som inte är medicinskt betingat för automatväxlat fordon och körprovet skall ske med manuellt växlat fordon som kräver samma behörighet.

Kravet på körkortstillstånd eller att spärrtid inte löper bör inte gälla vid förarprov i övrigt, som inte har anknytning till ett utfärdande av körkort, eftersom länsstyrelsen exempelvis kan föreskriva om villkor om förarprov efter ett beslut om spärrtid.

10 §

Länsstyrelsen får även besluta om särskilda villkor, som är nödvändiga från trafiksäkerhetssynpunkt, efter det att ett körkortstillstånd har meddelats. Skälen härför har angetts i avsnitt 3.2.5.

15 §

Ett bevis att körkort utfärdats gäller som körkort till dess körkortet lämnats ut eller rätten att få körkortet förfallit. Det är inte möjligt att identifiera föraren av ett fordon genom ett sådant bevis vilket saknar fotografi. För att underlätta bl.a. polisens kontrollmöjligheter införs en bestämmelse om att ett bevis och

en handling som styrker förarens identitet skall medföras under färd med ett körkortspliktigt fordon.

4 kap.

1 §

Kravet på körkortstillstånd tas bort vid övningskörning, om den som övningskör redan har ett körkort med behörighet med villkor som inte är medicinskt betingat för automatväxlat fordon och övningskörning skall ske med ett manuellt växlat fordon som kräver samma behörighet. Se närmare i avsnitt 3.3.1.

2 §

Genom ändringen i paragrafen regleras att den som övningskör med personbil eller lätt lastbil och med enbart ett lätt släpfordon som är kopplat till sådana bilar skall ha uppnått en ålder av 17 år och sex månader. Den som övningskör med ett fordon som kräver förarbehörighet C skall ha uppnått en ålder av 18 år.

5 §

Kraven på handledare vid privat övningskörning ändras. Uppsikt över sådan övningskörning får endast utövas av den som fyllt 24 år, har körkort för fordon av det slag som körningen avser och under sammanlagt minst fem år har haft ett sådant körkort. Kravet på obrutet innehav av körkort tas således bort. Detta krav tas också bort beträffande övningskörning inom polisväsendet och Försvarmakten. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 3.3.3.

5 kap.

14 §

Genom ändringar i paragrafen har tidpunkten för en ansökan om utfärdande av körkort inte längre viss verkan på om förarprov skall avläggas eller inte.

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 3.3.4.

15 §

Länsstyrelserna får befogenhet att efter ett beslut om återkallelse enligt 5 kap. 3 § 2–4 men innan ett nytt körkort utfärdas besluta om att en ansökan om körkortstillstånd skall inges. Ett sådant beslut får fattas om det har kommit fram sådana omständigheter att det finns anledning anta att något körkortstillstånd inte bör beviljas. Ändringen av paragrafen har tillkommit för att undvika att bl.a. länsstyrelserna i vissa fall får avvakta ett utfärdande av körkort för att genast därefter fatta beslut om att körkortet skall återkallas.

7 kap.

2 §

Ändringen i paragrafen har sin grund i att förfarandet att man skall vara godkänd som handledare för att utöva uppsikt över privat övningskörning tas bort.

3 §

Vägverket ges befogenhet att besluta, att ett villkor med krav på automatväxlat fordon skall upphöra att gälla, om körkortsinnehavaren avlägger ett godkänt körprov på ett manuellt växlat fordon av det slag som villkoret avser och detta inte är medicinskt betingat. Vägverket ges även i övrigt befogenhet att besluta om villkor rörande automatväxlat fordon om villkoret inte är medicinskt betingat.

8 kap.

1 §

Enligt förslaget skall länsstyrelsen inte längre fatta beslut om godkännande som handledare, se närmare i avsnitt 3.3.3.1.

2 §

I tredje stycket tas ordet "godkännande" bort, eftersom länsstyrelsen inte längre skall godkänna någon som handledare.

10 kap.

4 §

I paragrafen införs en bestämmelse som anger vilken länsstyrelse som är behörig att pröva fråga om körkortsingripande avseende ett svenskt körkort, då körkortshavaren varken är folkbokförd eller vistas i Sverige och förseelsen har skett utomlands.

8.2 Förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse, dels ändring i samma lag

1 §

Villkorlig körkortsåterkallelse används på försök som alternativ till körkortsingripande enligt körkortslagen. Omfattningen av försöksverksamheten med alkohol har emellertid varit begränsad. En förlängning av försöksverksamheten, tillsammans med andra ändringar i denna, skulle kunna ge ett bättre underlag för ett definitivt ställningstagande om det behövs en permanent lagstiftning om villkorlig körkortsåterkallelse eller inte. Försöksverksamheten skall därför pågå ytterligare fem år, dvs. till utgången av januari 2009.

Försöksverksamheten skall vidare bedrivas i alla län och omfatta de fordonstyper som ingår i förarbehörigheterna B, BE, C, CE, D och DE.

Bestämmelsen behandlas närmare i bl.a. avsnitten 4.1, 4.2 och 4.3.

2 §

Den som har villkorlig körkortsåterkallelse skall inte längre vara begränsad att använda viss personbil som utrustats med alkolås. Om begränsningen i behörigheten knyts till ett alkolås i stället för ett specifikt fordon, underlättar detta för försökspersoner att byta bil eller låna ersättningsfordon, när den egna bilen är på exempelvis reparation. Försökspersonernas behörighet begränsas således till fordon, som är utrustade med alkolås.

Den som har villkorlig körkortsåterkallelse skall få framföra fordon, vilket utrustats med alkolås, i yrkesmässig trafik. Se närmare i avsnitt 4.3.2.

8.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:493) om trafikskolor

4 §

Vägverket får möjlighet att begränsa ett godkännande som trafiklärare eller utbildningsledare till att avse en förarbehörighet eller flera sådana behörigheter. En trafikskola som tillhandahåller utbildning för alla behörigheter kan därmed, exempelvis ha flera utbildningsledare som har ansvar för olika delar av utbildningen.

För godkännande som trafiklärare eller utbildningsledare ställs inte längre krav på att sökanden skall ha ett obrutet innehav av körkort sedan minst tre år, i stället skall sökande ha ett körkort med förarbehörighet B och under sammanlagt minst tre år ha haft ett körkort med sådan behörighet. Den sökande skall vidare ha körkort med den förarbehörighet som utbildningen avser. Det ställs ytterligare krav på aktuella befattningar i förordningen (1998:978) om trafikskolor, vars bestämmelser delvis kommer att ändras.